

культура

ISSN 2519-4429

10 лютого 2017 р.

і життя

Мовна дискусія

стор. 4-5

Ретро по-українськи

стор. 18

Наш за духом

стор. 12-13

Погляд на «свій скарб» з Парижа

стор. 21

Ірена Карпа. Фото Тео Хамінг-Буфе

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

МІНІСТР КУЛЬТУРИ ВІДВІДАВ ІЗ РОБОЧОЮ ПОЇЗДКОЮ КИЇВЩИНУ

Під час робочої поїздки до міста Біла Церква Київської області міністр культури України Євген Нищук відвідав низку мистецьких закладів міста, зустрівся з керівництвом і творчими колективами установ та поспілкувався з представниками Київської ОДА й очільниками міста.

Зокрема, Євген Нищук відвідав Білоцерківський міський будинок органної та камерної музики, зустрівся з директором – заслуженим працівником культури України Володимиром Ключевим, поговорив із представниками творчого колективу та ознайомився з його репертуаром.

«Для того, щоб реалізовувати державну культурну політику, треба постійно знайомитися та відвідувати конкретні регіони чи містечка – для розуміння ситуації, яка складається з нашими закладами культури, особливо в умовах децентралізаційних процесів, – сказав Євген Нищук. – Ми повинні завжди пам'ятати, що культура є основою нашого виховання, нашого розвитку, обличчям будь-якого регіону країни, а надто – славної Київщини. Це край із величю історією. Мені сьогодні в рамках візиту вдалося побувати в Будинку органної та камерної музики: історична будівля, історичне місце. Безперечно, сам орган є дуже цінним, я познайомився з колективом та дирекцією. Очевидно, що закладу необхідна підтримка – для проведення реставрації зовнішнього фасаду самого органного залу».

Також міністр культури відвідав Білоцерківський краєзнавчий музей, оглянув його експозиції та матеріально-технічний стан. Євген Нищук відзначив особливий спільний вклад – і місцевої, й обласної влади – у проведенні реставраційних робіт у музеї, котрий має великий потенціал, гідну експозиційну базу і колектив, зацікавлений у його розвитку.

«Працівники музею та його директорка Людмила Діденко продемонстрували неймовірний потенціал, це фахівці, які одержимі ідеєю свого закладу. Таке враження, що вони живуть кожною зібраною деталлю – від кам'яних часів до сьогодення, реагують на всю історію, яка випала на долю краю», – поділився враженнями Євген Нищук.

Під час свого візиту Євген Нищук також зустрівся з генеральним директором Київського академічного обласного музично-драматичного театру імені П. Саксаганського, заслуженим діячем культури України В'ячеславом Усковим. Вони обговорили нагальні проблемні питання театру і творчі плани мистецького колективу.

«Навіть під час короткої зустрічі я побачив, наскільки професійним є колектив: і танцювальна, й оркестрова група, і драматична, і частково цирк. Театр у хорошому стані, але він повинен не виживати, а постійно розвиватися і мати кошти на нові постановки. Я буду вболівати за це. Таким чином, коли сходяться всі гілки влади і ми йдемо до головних культурних закладів, культурних центрів, – це привертає увагу суспільства. Це ще раз нам нагадує, що у бюджетах має знайтися місце для культури, бо це те, що формує суспільство, це те, що дає нам майбутнє», – наголосив міністр культури.

Прес-служба Мінкультури

Пам'ятний захід у музеї

Днями минуло 75 років від початку примусового вивезення населення України в Німеччину (остарбайтерів). Цей трагічний річниця був присвячений пам'ятний захід, що відбувся в Національному музеї історії України у Другій світовій війні.

Його організаторами стали: Національний музей історії України у Другій світовій війні, Український інститут національної пам'яті, Інститут історії України НАН України, громадська організація «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність»».

75 років тому з харківського вокзалу в бік німецького міста Кельна вирушив перший ешелон з остарбайтерами. Ця партія нараховувала 1117 осіб. 22 січня 1942 року відбувся перший великий транш південно-східної робочої сили з Києва. Примусові роботи в Німеччині під час Другої світової війни стали наймасовішим застосуванням рабської праці іноземців в економіці окремої держави. За приблизними підрахунками, до III Рейху було вивезено понад 2,4 млн українців.

З презентацією виставки «Українці на примусових роботах у нацистській Німеччині» виступила заступник генерального директора Національного музею історії України у Другій світовій війні Любов Легасова. Були заслухані також персональні спогади заступника голови УСВЖН Надії Слесаревої, а колишні остарбайтери Василь Циба, Надія Мудренок, Станіслав Льницький дали інтерв'ю журналістам провідних українських телеканалів.

Під час пам'ятного заходу своїми роздумами і дослідженнями поділилися: голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, президент громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність» Ігор Лушніков, завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України Олександр Лисенко, дослідник історії Другої світової війни, колекціонер Дмитро Піркл, заслужений юрист України, краєзнавець Михайло Гич.

У рамках досліджень «Музейна платформа історика» відбулася тематична зустріч із науковим співробітником Інституту історії України НАН України Тетяною Пастушенко – «Українські примусові робітники в нацистській Німеччині. Довгий шлях до визнання».

Відзначення пам'ятної дати супроводжувалося демонстрацією документальних свідчень українських примусових робітників.

На події були присутні: член бюро УСВЖН Ганна Стрижкова, представники Дарниць-

кого осередку Київського відділення УСВЖН, учнівська молодь Дарницького та Голоосіського районів Києва, студенти київських вишів і члени інших організацій.

Перебуваючи на роботах у Третньому Рейху, остарбайтери тяжко працювали, голодували, помирали від інфекційних хвороб та виснаження. У 1946 році Міжнародний військовий трибунал у Нюрнбергу визнав примусову працю іноземців, яку використовували в нацистській Німеччині, злочином проти людяності та порушенням норм міжнародного права.

Але, на жаль, ці люди – хворі й знесилені перебуванням у гітлерівській неволі – повертаючись на батьківщину, були піддані ще й жорстокій психосоціальної перевірці органами СМЕРШ у перевірочно-фільтраційних таборах НКВС. Люди, які пережили цю фільтрацію, у своїх спогадах свідчать про насильницькі дії з боку перевіряльників, що ставили собі за мету відправити їх на довгочасне утримання у Воркуту, Сибір чи на шахти Донбасу без права переїзду в інші регіони країни. Тому чимало людей, попри свою любов до батьківщини й тугу за рідними, не повернулися, вирушивши за запрошеннями в Канаду, Англію та Америку. На тих же, хто після поневірянь у гітлерівській неволі приїхав на батьківщину, радянська влада безпідставно навісила тавро зрадника та шпигуна західної розвідки. Тому ці люди ще багато років перебували на обліку в органах НКВС. А це ж були діти, молодь і старі люди, кинуті напризволяще військами Червоної Армії, що відступала.

Лише через 43 роки після закінчення Другої світо-

вої війни, завдяки численним клопотанням активістів, з цих людей було знято тавро недовіри і вони отримали право бути повноцінними громадянами своєї країни. Однак це відбулося з величезним запізненням! Негативне ставлення владних структур не тільки не сприяло покращенню здоров'я страждальців нацистської неволі, але й перекреслило можливий внесок багатьох працелюбних і талановитих людей у відбудову своєї Батьківщини. Їхній людський потенціал так і залишився не реалізованим. Але долаючи труднощі, ці люди відбудували свою країну і створили її сьогодення.

Сьогодні наша країна перебуває у вкрай важкому становищі: гібридна війна, жагуча економічна ситуація – усе це разом не сприяє доброму настрою навіть у молоді. А люди, на долю яких випали важкі випробування в період Другої світової війни, нині вже в старечому віці (75–90 років) і потребують особливого піклування. Майже всі вони маломобільні, а деякі – немобільні (не можуть вийти навіть за поріг власної оселі). У такому стані вони ізольовані від суспільства і потребують не лише фінансової, а й психосоціальної підтримки.

Уже понад 10 років частково її вдається надавати завдяки грантовій підтримці Німецького фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» (EVZ), координатором діяльності якого є Всеукраїнська благодійна організація «Турбота про літніх в Україні». У рамках програми «Діалог поколінь» виконано і виконується низка цікавих та корисних проектів, спрямованих на підтримку наших людей і передачу молодому поколінню історичної пам'яті та досвіду виживання дітей Другої світової війни (як приклад, проект «Психосоціальна активізація життєдіяльності людей похилого віку засобами культури і мистецтва, а також шляхом зацікавлення суспільства їхніми долями і досягненнями»).

Надія СЛЕСАРЕВА,
заступник голови Української
спілки в'язнів – жертв нацизму
з міжнародної, виховної,
видавничої діяльності і
збереження пам'яті

■ «УКРАЇНА ТА НАТО: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ»

У Києві відбулося нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу фото-, відеоробіт «Україна та НАТО: сучасний погляд української молоді», а також презентовано кращі роботи учасників конкурсу.

У церемонії нагородження взяли участь і вручили призи переможцям і призерам конкурсу: віце-прем'єр-міністр із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванна Климпуш-Цинцадзе, Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Марюс Януконіс, заступник міністра молоді та спорту України з питань європейської інтеграції Микола Мовчан, заступник міністра освіти і науки України Павло Хобзей, голова правління Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Серце до серця» Павло Горінов, начальник відділу візуального мистецтва Міністерства культури України Євгенія Крутоголов, заступник директора Центру інформації та документації НАТО в Україні Вікторія Цієміните.

У конкурсі взяли участь близько 600 учасників: учні загальноосвітніх, позашкільних, студенти професійно-технічних, вищих навчальних закладів, члени громадських організацій.

Переможцями і призерами, яких нагороджено заохочувальними поїздками до штаб-квартири НАТО (м. Брюссель) і Литовської Республіки, а також цінними подарунками, стали:

– Глуценко Анна, учениця Криничанської середньої загальноосвітньої школи № 1 Дніпропетровської області;

– Головата Аліна, студентка Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України;

– Грінко Назар, студент Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

– Зубко Руслана, учениця НВК «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – дитячий садок», смт Велика Михайлівка Одеської області;

– Калініченко Олександр, студент Державного професійно-технічного навчального закладу «Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва м. Києва»;

– Клименчук Дар'я, учениця Марганецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 11 з поглибленим вивченням математики у 8–11 класах Дніпропетровської області;

– Ключко Анна, Яцковець Володимир, Буткевич Валентин, учні Дубровицького навчально-виховного комплексу «Лицей – ЗОШ І–ІІ ступенів» Рівненської області;

– Кухан Андрій, учень Рава-Руського професійного ліцею Львівської області;

– Лупішко Ілона, учениця Конотопської гімназії Сумської області;

– Назаренко Олексій, учень Сумської СШ № 10 імені О. Бутка;

– Павлюк Валерій, студент Технологічно-промислового коледжу Вінницького національного аграрного університету;

– Полігузов Аркадій, студент Державного навчального закладу «Запорізький професійний лицей»;

– Русаненко Петро, студент Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого;

– Сомов Данило, учень Новотошківського НВК № 10 Попаснянської районної ради Луганської області;

– Юркевич Наталія, учениця Черкаської загальноосвітньої школи № 5.

Перепоховання генія

Валентина
ЄФРЕМОВА

29 січня в Києві відбулася історична подія з майже містичною ознакою – церемонія перепоховання праху українського письменника Олександра Олесь (Кандиби, 1878–1944) і його дружини Віри Кандиби.

Молебені та відспівування провели у Володимирському соборі за участю Святейшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета. Церемонія перепоховання була здійснена на Лук'янівському цвинтарі.

У прощанні з письменником взяли участь: Президент України Петро Порошенко з дружиною, віце-прем'єр

рубіжні гості, представники українських громадських організацій, політичних партій, активісти, земляки митця.

Дух письменника, його полум'яне слово єднали присутніх на церемонії перепохо-

державу ділами, показав своєю творчістю саме Олександр Олесь», – зазначив перед панахидою Патріарх Філарет. Справді, творча спадщина письменника – свідок його нестерпного болю, який принесла йому вимушена еміграція. Дружина онука Олександра Олесь Ольга із сумом розповіла про несподівану звістку щодо екстумачії праху подружжя, похованого на Ольшанському кладовищі у Празі. Але, мабуть, у цій події є доля пророчої правди, бо все своє життя Олександр Іванович мріяв про повернення на Батьківщину і писав, що «немає сонця, і немає щастя ніде, окрім рідного краю...»

Особливо проникливим був виступ поета, лауреата премій

імені Івана Багряного та «Благовіст» Олександра Шугая, котрий поєднав громаду своїми спогадами: «Мені вдалося побувати на могилі Олександра Олесь у Празі – в тихі вікопомні часи. Уклонившись пам'яті поета, подумав, що його прах повинен спочивати не на чужині, а на Білопіллі, в Україні. Ось нарешті це збулося».

Учасники церемонії перепоховання декламували вірші, згадували складний шлях української інтелігенції у вимушеній еміграції в буремні роки Жовтневого перевороту. Була висловлена пропозиція створення на Лук'янівському цвинтарі алеї почесних поховань, а мер міста Білопілля Юрій Зарко сповістив про створення меморіального музею на батьківщині поета. Голова правління ГО «Сумське земляцтво у місті Києві» Іван Рішняк поділився започаткованим громадською творчим проектом «Повернення», в рамках якого влаштовується щорічний Всеукраїнський літературний конкурс імені О. Олесь. Лауреатами премії вже стали представники майже усіх областей України.

Рядки лірики Олександра Олесь повернулися в Україну, як «повість радощів і мук», як крила надії та віри на шляху виборювання українським народом незалежності.

Фото авторки

В'ячеслав Кириленко, міністр культури Євген Нищук, голова ОУН Богдан Червак, народні артисти України Ніна Матвієнко та Марія Бурмака, поет, лауреат Національної премії імені Т. Шевченка Дмитро Павличко, дисидент і політ'язень радянських часів Микола Горбаль, голова правління Київської організації НСЖУ Михайло Сорока, кобзар Тарас Компаніченко, видавець Іван Малкович, за-

вання. Мрія Олександра Олесь повернутися на Батьківщину здійснилася, але через несподівану екстумачію, яка лягла важким тягарем на родину поета («з журбою радість обнялась»). Для автора славетного романсу «Солов'ї» звучав гімн Українських січових стрільців «Ой, у лузі червона калина...» у виконанні духового оркестру почесної варти Президента України. «Серед нас багато патріотів, але як треба любити свою

ОГОЛОШЕННЯ

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського оголошує конкурс на заміщення вакантної посади:

– декан оркестрового факультету.

Вимоги до претендентів: вища освіта, науковий ступінь та/або вчене (почесне) звання відповідно до профілю факультету. Стаж педагогічної роботи у вищих навчальних закладах освіти не менше, ніж 5 років.

Термін прийняття документів – протягом 30 днів з дня опублікування цього оголошення.

До конкурсної комісії подаються такі документи:

- заява на ім'я ректора про участь у конкурсі;
- заповнена особова картка;
- 2 фотокартки розміром 4x6 см;
- копії документів про освіту, вчені та почесні звання;

– копія трудової книжки;

– копії першої та другої сторінок паспорта громадянина України.

Документи подаються до відділу кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського за адресою: м. Київ, вул. Городецького, 1–3/11, відділ кадрів; тел.: (044) 279–07–92, (044) 279–40–84.

За більш детальною інформацією можна звернутись до відділу кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського.

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

■ ЗА ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

У багатьох свідомих українців часто виникає наївне, навіть дитяче запитання: «А чому в Україні не говорять українською?» Воно турбує всіх гостей нашої країни, непокоїть міжнародну спільноту, цілком логічно виникає у пересічних громадян Євросоюзу.

У світі все просто: поляки говорять польською, французи – французькою, німці – німецькою, болгари – болгарською... А ми, українці, чому не говоримо своєю мовою? Згідно з результатами соціологічних опитувань, багато киян називають рідною російську мову.

А чим далі рухаємося на схід нашої держави, тим ситуація гірша. Особливо русифіковані міста. Розумію, що це не є проблемою одного дня. Не раптово Україна заговорила російською – цьому передувала багаторічна політика тоталітарного режиму.

По-перше, у нашій історії було чимало жахливих періодів, коли українцем бути було небезпечно: це і часи Кирило-Мефодіївського товариства, коли всіх українських патріотів заарештовували і відправляли на заслання; і УНР, коли багато людей покляли голови за європейське майбутнє своєї землі; і Голодомору, коли вимирали цілі села, а хто лишився живий – ще пережили сталінські репресії (і збулося Біблійне пророцтво, що живі заздрили мертвим)...

По-друге, впродовж сімдесяти років існування радянської держави виробилася стійка «мода» на російську мову як мову освічених людей, інтелігенції. До сьогодні в багатьох містах України вчорашні учні, ставши студентами, починають говорити «по-расейськи» – носять юпки, ходять на дискотеку та здають зачоти. І хто так не говорить, той «село забичане».

По-третє, сьогодні більшість телеканалів, радіостанцій, газет, журналів, інтернет-видань користуються або виключно російською мовою, або і російською, і українською, хоча більшість продукції таки російськомовна. Та що говорити, якщо більшість українських чиновників не можуть вивчити української мови і використовувати її у своїй професійній діяльності.

По-четверте, мене вразила позиція більшості українців в часи Майдану, та й дотепер. Після стількох смертей, після тисяч поранених, після зруйнування цілих населених пунктів мова так і не стала ознакою приналежності людини до держави. На жаль, донині немає ажіотажу щодо вивчення української мови громадянами нашої країни. Далі говорять мовою наших ворогів. Чому так? Хіба це любов до України?

Тож цілком логічно, що зміни повинні відбуватися не в державі, а в душі кожного. Ми повинні пам'ятати, що патріот любить свою землю, її історію, звичаї, традиції (до яких належить і мова), поважає почуття та працю інших (і тому береже свій рідний дім, не сміється, не лається, не нищить ніякого майна, не ображає менших за себе), трудиться на благо інших та своєї країни.

Володіння рідною мовою – не заслуга, а обов'язок патріота. Не поступайся своїми мовними правилами заради вигоди, якихось привілеїв, бо це зрада свого народу. Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері. Ми повинні берегти і плекати рідну мову. Тому, що захист рідної мови – найнеобхідніший спосіб національного самоутвердження. Тож давайте берегти нашу святиню – українську мову.

Ірина ЯКОБЧУК,
 молодший науковий співробітник
 НІМЗ «Поле Берестецької битви»

Любов ЯКИМЧУК

Або промова про мову. До чого це я? У Фейсбуку цілий тиждень дискутували, сварилися та жартували щодо проекту закону про мову, який з'явився у відкритому доступі.

Звідки ж пішли ці жарти про «мовну поліцію», яка нібито буде ходити і штрафувати кожного, хто порушуватиме правила правопису? Та що дає привід російським каналам стверджувати, що тепер в Україні за російську в магазинах будуть штрафувати? Де правда?

У січні у Верховній Раді України зареєстровано три законопроекти про мову. Я думала, що ця стаття буде аналізом їх усіх, утім, як виявилось, уваги заслуговує лише один, та саме він спричинив розголос та обговорення. Інші два проекти дуже сири, а один із них взагалі має у собі пункти, які допомогатимуть обходити статті цього ж закону. Найбільше заслуговує уваги проект Закону України «Про державну мову», зареєстрований під номером 5670, авторів І. І. Подоляк, Г. М. Гопко, Л. О. Ємець та інших, він же фігурує в дискусіях під назвою «громадський».

Обговорення мовних законопроектів в українському сегменті Фейсбуку не вщухали. Чи не кожен інтелектуал вважав за потрібне висловитися з цього приводу, тож вийшла справді мовна дискусія.

Максим Розумний, філософ та аналітик, зазначив на своїй сторінці у Фейсбуку:

«Законом має регулюватися те, що держава може забезпечити своїми інструментами. А головний інструмент держави – це примус. Держава – це комунікація, мова – її основний інструмент. Українська мова – це мова функціонування української держави. Крапка. Хочеш мати справу з Українською Державою – володіть українською мовою. Або наймай перекладача.

Промовка про мов(к)у

Мабуть, важливо почати з того, що цей закон у разі ухвалення поширюватиметься на всі сфери публічного життя, однак приватне спілкування та здійснення релігійних обрядів він не регулюватиме. Тобто у товаристві друзів, рідних або в церкві ніяка уявна «мовна поліція», про яку ще поговоримо, нічого вам не зробить, бо закон про державну мову тут не діятиме.

Утім, щодо паплюження української мови закон буде категоричним, бо ставить мову на рівень із державними символами – Прапором, Гербом та Гімном України. Тобто за нешанобливе ставлення до укра-

їнської мови передбачається кримінальна відповідальність. Тож сипати наліво і направо фразами типу «не панімаю на телячем» уже не вийде. Усе серйозно.

Важливим пунктом є те, що закон вимагатиме від іноземців не лише поваги до української мови, але і знання її на рівні, який визначають пізніше відповідні органи. Щоби підтвердити свій рівень знань, слід буде скласти іспити у Центрі української мови.

Та не лише вони підуть на іспити. Закон передбачає екзамени для всіх осіб, які виконують функції держави: від Президента України – до най-

меншого чиновника сільської ради. Усім їм теж дорога на іспити. Тобто й автори закону також будуть змушені отримати сертифікат про своє знання державної. Прості громадяни іспитів складати не будуть. Та й не має держава стільки грошей, щоби проекзаменувати усіх. Від решти вимагається лише повага.

Для затвердження стандартів державної мови буде створено новий орган – Національну комісію зі стандартів державної мови. Така є, наприклад, у Литві, котра дуже швидко повернула собі свою мову та стала не пострадянською державою, а справді європейською. ►

Мовна дискусія

Другий аспект – поширення української мови як завдання культурного розвитку і питання національної самобутності. Це досягається виключно збільшенням привабливості україномовного середовища – в культурі, медіа, науці, Фейсбуку тощо. Держава, якщо буде прийня-

те таке політичне рішення, може, звісно, сприяти цьому процесу. У тому числі, шляхом бюджетного фінансування».

Міркування **Андрія Бондаря**, українського письменника та перекладача:

«1. Чому будь-яка дія, що сприяє розширенню прав

української мови, трактується як прояв націоналізму (іноді печерного, іноді зоологічного, іноді безглуздо-державного – як пощастить), а будь-яка дія, що стосується захисту прав російської мови в Україні, як прояв націоналізму не кваліфікується? Російська мова – позанаціональна, наддержавна, загальнолюдська, універсальна? Українська – етнічно окреслена, локальна і географічно обмежена?

2. Чому право на українську в Україні дуже часто супроводжується риторикою культурної поразки та збіднення, натомість право на російську в певних колах вважається цінністю універсальною, автоматичною і такою, що забезпечує так званий «культурний рівень»? ►

на перехресній станції

■ СЛОВО РОКУ – «КОРУПЦІЯ»

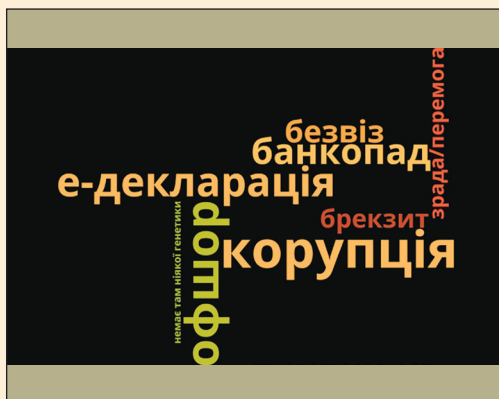

Словник неологізмів та сленгу сучасної української мови «Мислово» визначив лексему року. Словом, яке найкраще підсумовує суспільну дискусію року, що минув, стала «корупція», згадувана упродовж 2016-ого у різних контекстах. Слово витіснило з топів рейтингу «блокаду» окупованого Криму (2015), відважних «кіборгів» із Донецького аеропорту (2014) та «Євромайдан» (2013).

Двома іншими словами з короткого списку «переможців»-2016 стали «офшор» та «е-декларация», які також є складовими ширшого семантичного поля корупції та упродовж року підігрівали інтерес до цієї теми.

Серед інших важливих слів минулого року також:

- «банкопад» – масова ліквідація Національним банком проблемних банків;
- «безвіз» – скорочення від словосполучення «безвізовий режим»;
- «брекзит» – вихід Великої Британії з ЄС;
- «зрада/перемога» – лексична пара, що використовується користувачами соцмереж для оцінки політичних подій.

Цьогоріч «Мислово» вперше визначив анτισлово року – слово чи вираз, які отримали широкий суспільний резонанс та є дискримінаційними або нелюдяними. Ним стала фраза міністра культури України Євгена Нищука «немає там ніякої генетики», вжита щодо мешканців Сходу та Півдня України.

«Складно сказати, який відсоток слів прийшов через війну. Є слова, які належать саме до військового сленгу, як-от «зеленка», «сушка», «двохсотий» чи «гібридна війна». Це не нові слова, просто вони актуалізувалися у зв'язку з війною. Хоча, напевне, вони відсутні у традиційних словниках. Є слова, які пов'язані з російською агресією, але необов'язково з війною: «сепари», «скримздити», «окупендум», «вата», «Луганда». Але навіть якщо об'єднати ці дві категорії, то не думаю, що вони займуть більше, ніж 20% від нових надходжень», – коментує Борис Петренчук, головний редактор електронного словника «Мислово».

Любов ЯКИМЧУК

► Також при Верховній Раді буде діяти Уповноважений із захисту державної мови та прийматиме скарги від громадян про порушення закону. У нього в підпорядкуванні буде двадцять сім мовних інспекторів, повноваження яких він і повинен визначити, а затверджувати останні буде Кабінет Міністрів. Тобто жодної «мовної поліції», але будуть мовні інспектори. Вони працюватимуть зі скаргами і справді перевірятимуть порушення.

Статус російської мови в законі окремо не прописаний, її мають на увазі під однією з мов національних меншин, що цілком відповідає Конституції України, якій повинні підпорядковуватися усі закони.

За проектом закону, діти будуть ходити до україномовних садочків та шкіл, для нацменшин буде можливість навчатися рідною мовою. У магазині та інших місцях надання послуг до вас мають звертатися українською, але якщо ви запропонуєте перейти на іншу мову, то продавець або перукарка можуть це зробити, якщо вони не проти.

Написання та захист дисертацій буде здійснюватися державною мовою або офіційними мовами Євросоюзу. У законі чомусь з'являється дивне поняття «офіційні мови Євросоюзу». Нагадаю, що до цих мов належить англійська, німецька, французька, польська, румунська, шведська та інші мови країн-членів ЄС. Тобто це означає, що можна буде захис-

тити дисертацію шведською чи польською, а російською чи китайською – вже зась. Можуть виникнути складнощі у тих, хто захищає дисертацію з мови, якої немає серед мов ЄС.

За проектом, кожен громадянин України має право на транскрибування свого імені відповідно до національної традиції, тобто Алексей не стане Олексієм, а Джона паспортисти вже не запишуть Іваном. Гадаю, що це згодом вплине і на невнормований правопис української мови щодо передачі іноземних прізвищ та імен українською. Втім, може виникнути дуже дивна ситуація з іноземними прізвищами при видачі громадянам України іноземних паспортів, бо за законом, має здійснюватися транскрипція з української мови, а не вживатися оригі-

нальне написання цього прізвища латинкою. Це ще треба врегулювати.

Українське кіно за «громадським» законом можливе лише українською мовою із вкрапленнями інших мов (до 15% реплік). Іноземні фільми дублюватимуть або озвучуватимуть українською. Втім, у кінотеатрі можна подивитися фільми мовою оригіналу – передбачено 10% сеансів в оригінальній озвучці.

Загальнонаціональне телебачення має бути на 90% українськомовним. Регіональне – на 80%. Усі друковані ЗМІ російською мовою змушені будуть видавати половину свого накладу в українському перекладі або повністю перейти на українську.

За два роки після ухвалення закону українські видавці повинні будуть видавати книги

лише українською мовою, втім, дублювати їх іншими мовами теж дозволяється, проте наклад державною має перевищувати наклад іноземною. Від цього фінансово постраждають видавництва, що заробляють на виданнях російською, як-от харківське «Фоліо». Утім, вихід із ситуації закон підказує теж. А визначати винятки з закону матиме право Міністерство культури України, принаймні, поки воно в нас є.

Також на нас чекає реклама українською (на телебаченні та вивісках), але торгові знаки залишаться незмінними. «Завжди Coca-cola!» Чи як там у рекламі?

Ще одним недоліком цього проекту закону є ейджизм. Тобто обмеження у віці для осіб, які можуть обіймати ті чи ті посади новостворених органів, що будуть регулювати мовну політику України. Мовним інспектором чи членом Національної комісії зі стандартів державної мови можна стати після 30 років, Уповноваженим із захисту державної мови – після 35-ого дня народження. Погодьтеся, не завжди особа в 30 років є кращим спеціалістом, ніж інша особа в 25.

Тож страшилок про «мовну поліцію» та неможливість розмовляти в Україні бояться не варто. Вони навіть п'ятирічних дітей не налякають, бо мають мало спільного із законопроектом про державну мову.

► Наскільки це відповідає реальності, беручи до уваги той факт, що україномовні люди тією чи іншою мірою є білінгвами (знають, розуміють, читають російською), тоді як люди російськомовні вельми часто української не знають достатньо, навіть для ведення дискусії в соцмережах?

3. Чому вимоги російськомовних щодо своїх прав завжди формулюються відверто проросійськими політиками і ніколи не отримують підтримки в програмах інших політиків?

4. Чи можливе розширення прав української мови без звуження прав російської мови в Україні? І якщо можливе, то яким чином?

5. Як знайти баланс між державною протекцією та промоцією української мови і правом мільйонів людей на використання російської мови? І чи можливий такий баланс? А якщо можливий, то як?

6. Чому пропонується титрування/дублювання українською мовою російськомовного інформаційного продукту у двох запропонованих варіантах закону вважається не актом омріяного багатьма громадянами білінгвізму/двомовності, а зазіхан-

ням на права російськомовних і «викоріненням» російської?»

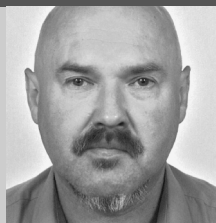
Олег Коцарев, письменник та журналіст, вважає так: «Кілька пунктів, які, на мою думку, різко зменшують загальний позитивний ефект і які є невинувато конфліктотенними.

– Проблема з виданням книжок без української версії. Те саме з друкованими ЗМІ. Гадаю, було б розумно зробити тут квоти, які давали б можливість повністю неукраїнських тиражів, але забезпечували б «перший номер» саме україномовних книжок і друкованих ЗМІ.

– «Сумарна тривалість іноземних телерадіопрограм і передач не може перевищувати для загальнонаціональних мовників – 10% від часу добового мовлення, для регіональних та місцевих мовників – 20% від часу добового мовлення, а для суб'єктів державного іномовлення України – 60% від часу добового мовлення».

Принцип підтримую, але відсотки для інших мов скандально замалі (у випадку іномовлення – просто абсурдні)».

Любов ЯКИМЧУК

редактор
Сергій БАХІН

пам'ять

«ПОНАД ВСЕ ВОНИ ЛЮБИЛИ СВІЙ КОХАНИЙ КРАЙ...»

Бій під Крутами був не першим під час більшовицько-української війни початку 1918 року. Але в січневі дні в Україні згадують зазвичай лише цю битву.

Починаючи ще з 1917-ого (задовго до проголошення IV Універсалу), частина найактивніших українців прагнула оголосити свою державу незалежною, розповів на вечорі пам'яті Героїв Крут у Будинку вчителя історик Павло Подобед. Перша спроба відбулася у липні 1917 року. Це було так зване повстання «полуботківців», коли від 5 до 10 тисяч українських вояків у Києві об'єдналися у полк імені Павла Полуботка і без погодження з Центральною Радою виступили проти Тимчасового уряду Росії. Вояки захопили у Києві військовий штаб, комендатуру, банк, встановили охорону біля держустанов, вимагаючи проголосити незалежність. Утім, Генеральний секретаріат не підтримав повсталих і скерував проти них війська; «полуботківці» не хотіли воювати із земляками, тож припинили подальші дії.

Битва під Крутами стала знаменитою через загибель юнаків, але бої на цьому напрямку розгорнулися на кілька днів раніше. Вже 22 січня, у день проголошення незалежності, конотопські більшовики почали підготовку наступу на Київ. Вони загітували український загін, що розташовувався у місті, визнати нейтралітет – тож незабаром оволоділи штабом української залози. Також комуністи захопили конотопський залізничний вузол, що було дуже важливо в тих умовах, адже війна тривала переважно через залізницю: хто захопив станцію, той володів ситуацією в місті чи навіть у регіоні, пояснив Подобед.

Через конотопську станцію 25 січня більшовицькі війська чисельністю півтори тисячі солдатів зі сходу безперешкодно дісталися до наступного вузла – Бахмача, що мав аж 3 станції. Та з наскоку взяти місто їм не вдалося: півтисячі українських оборонців героїчно відбили атаку. Наступного дня на другу станцію до більшовиків прибуло підкріплення з Полтави. Втім, і цього разу агресори не змогли подолати оборонців. І лише коли 27 січня з третього напрямку прибули загони Муравйова, захисники міста відступили – до Крут. Загалом нападники втратили понад триста вояків, тоді як українські підрозділи – півтори сотні.

Недарма командувач більшовицької орди Антонов-Овсієнко не любив згадувати про цей епізод у наступі на Київ.

Три марші пам'яті крутян

Відразу три марші, присвячені пам'яті Героїв Крут, відбулися 29 січня у столиці.

Перший розпочався ще у південь – від станції метро «Арсенальна». Серед його учасників виділялися вихованці Київського військового ліцею імені Івана Богуна. Очоловав хід із кількох сотень демонстрантів військовий оркестр, що грав траурні мелодії. Колона дійшла до монумента Героям Крут на Аскольдовій могилі, де були поховані загиблі студенти у 1918 році. Біля Пам'ятного хреста поруч із церквою Миколая Чудотворця священник відправив панахиду за загиблими, учасники поклали квіти, а ветерани національно-патріотичного руху Павло Мовчан, Степан Хмара та інші виступили з промовами.

Наступний марш розпочався по обіді – з майдану Незалежності, його організував Добровольчий рух ОУН. Мітингари неодноразово зупинялися біля офіційних

Біля Пам'ятного хреста на Аскольдовій могилі

установ, висловлюючи своє незадоволення теперішніми діями посадовців; як зазвичай, особливо «дісталось» Верховній Раді. Втім, поводити себе активісти досить культурно, чітко виконуючи встановлені для себе правила, зокрема: не сміти, жодних гасел із лайкою, тримай стрій у колоні, будь обережний зі смолоскипом.

Демонстранти вигукували гасла, придумані спеціально для цієї події: «Нагадай близьким про Крути – чин героїв не забутий!», «30 бійців – на

Аскольдовій могилі, тисячі сьогодні – гинуть в Україні», «Дев'яносто дев'ята річниця бою – його фінал сьогодні за тобою!», «Міністерство оборони! Віддавай гроші на форму, а не на погоні!», «Студенти не бояться в бій іти – захисти країну й ти!»

Коли колона підійшла до метро «Арсенальна», учасники запалили смолоскипи. На жаль, далеко не всі факели добре горіли, тож під час руху на палиці з лахами періодично доливали бензин, аби полум'я не затухало. Як і учасники по-

переднього маршу, добровольці дійшли до монумента, де згадали про подію 99-річної давнини, порівнявши її з теперішньою ситуацією в країні.

Але наймасовішим став останній марш, що розпочався вже у темряві – після шостої години вечора. Організували його партійці «Свободи», які за багато років уже навчилися проводити подібні акції на високому рівні. Стрій сформували колони за районами, факели видавали тільки членам районної партійної організації, на чолі колони виставили найвідоміших однопартійців. А координував рух процесії барабанний дріб.

Вечірній хід зібрав кілька тисяч смолоскипників і розтягнувся від початкової збору – станції метро «Арсенальна» – майже до готелю «Салют». Сотні запалених смолоскипів у руках факелосців вражали сторонніх спостерігачів. Як і попередні два, завершився він на Аскольдовій могилі під палкі промови доповідачів.

Січневе повстання «придушили» на «Арсеналі»

У рамках вшанування пам'яті Героїв Крут 29 січня в Києві відбулася реконструкція придушення більшовицького заклоту на заводі «Арсенал».

Відтворювали події початку 1918 року, коли працівники «Арсеналу» та деяких інших підприємств під впливом заїжджих радянських агітаторів виступили проти тодішнього керівництва Української Народної Республіки. Небезпека була значною ще й тому, що водночас із півночі наступали війська «червоних» під керівництвом відомого своїми звірствами Михайла Муравйова.

Війська УНР, насамперед Січові стрільці Євгена Коновальця, які, на відміну від багатьох інших військових формувань, не піддалися впливу комуністичної пропаганди, виступили проти заколотників і зуміли придушити пуч. Попри бої на Подолі, Деміївці та інших міс-

Реконструкція подій захоплення «Арсеналу»

цях, найвідомішими і досі залишаються події навколо «Арсеналу».

Участь у реконструкції захоплення «Арсеналу» взяли тридцять учасників. Половина з них представляла «червоних», інша половина – українських вояків. Реконструктори від урядових військ були вбрані у форму січовиків або гайдамаків, заколотники відріз-

нялися червоною стрічкою на папахах або шинелях. Цікаво, що таке широкомасштабне відтворення подій часів УНР у Києві відбулося вперше.

Проїшло дійство практично в тих же місцях, що і 99 років тому. Умовні пугачисти розташувалися біля теперішнього пам'ятника гарматі, забарикадувавшись мішками з піском та озброївшись рушницями

з кулеметом. Умовні січовики з гайдамаками наступали з місця, де нині вихід з метро. Видовище розпочалося приблизно о пів на шосту вечора і зібрало кілька тисяч глядачів.

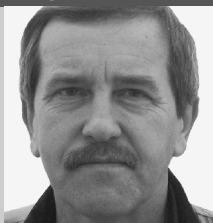
Реконструкція стартувала з розвідки боєм. Потім українці пішли у наступ, стріляючи з рушниць, більшовики відстрілювалися з-за барикад. Далі республіканці викотили гармату, щоправда, реконструкторам довгий час не вдалося здійснити постріл, можливо, холодна погода трохи поспувала механізм. Зате з боку «більшовиків» запрацював кулемет; «зупинив» його довгоочікуваний постріл з гармати. Після цього січовики провели переможну атаку і на барикадах замість червоного прапора вивісили синьо-жовтий – під оплески глядачів.

Усього реконструкція тривала близько двадцяти хвилин.

Сторінку підготував Сергій БАХІН

редактор

Сергій ЛАЩЕНКО

ідентичність

■ МОВА СТОЛИЦІ – УКРАЇНЬСЬКА

Центральне розвідувальне управління США відкрило доступ до частини свого архіву. Вказується, що розсекречено приблизно 930 тисяч документів на більш ніж 12 млн сторінок. У цих документах – напрацювання ЦРУ з моменту заснування й до середини 90-их років.

За запитом «Україна» пошук на сайті видає понад 11 000 документів. Там міститься інформація про українську політику, природні багатства, наукові досягнення, настрої населення в різні часи і в різних областях, військовий потенціал в окремих регіонах.

«Близько 80% мешканців Києва використовують українську мову у своєму спілкуванні. Решта 20% користуються російською або однією з мов, поширених в СРСР», – йдеться, зокрема, в першому розділі доповіді «Мова й спілкування», датованої 28 вересня 1954 року.

При цьому, звертається увага на те, що тема політики в Україні ніколи не обговорюється у розмові з незнайомцями, у тому числі в поїздах чи будь-де в інших місцях.

■ «СЛОВО ПРАЩУРІВ»

У Казахстані завершено випуск сотомника «Слово пращурів» – повної збірки казахського фольклору. 20 томів богатирських казок, 13 томів епосу, 11 – народної лірики, 11 – історичних пісень, 5 – прислів'їв та приказок, 4 – легенд, 3 томи генеалогічних переказів, 3 – балачок, 2 книги обрядового фольклору та 2 томи пісень. По окремому тому – загадок, дитячого фольклору, міфів, топоніміки, небувальщин, магічних заговорів, тлумачення снів. По тому відведено міфології монголів і китайців Казахстану.

В епісі багато загальноноюрського матеріалу. Велике місце займає колосальний епічний цикл «Сорок кримських батирів». Так-так, саме кримських (в деяких варіантах – ногайських). Кола цього епосу зафіксовані, окрім казахів, у ногайців Кавказу й Астрахані, мешканців Татарстану і Башкортостану. Представлений кипчацький погляд на татаро-монгольські держави, де практично всі хороші люди виявляються з ногайських та половецьких родів. В епісі фігурують добре впізнавані постаті Ногай, Мамаю, Едигея, Тимура, Тохтамиша. Помітну роль грають кримські царі і царевичі – Девлет-Герай, Каплан-Герай, Аділь-Герай, ногайські мурзи.

Укладачі з подивом для себе виявили, що з початку ХХ століття, ще в останні роки царизму, давні тексти почали безжалюно і підступно фальшувати. Замість епічних ворогів «сорока кримських богатирів», ясна річ, «руських» та інших гяурів, із часів Ніколая II і до Брежнєва вписувались калмики, перси, турки.

Легенди в оригіналі зберігалися під «грифами» і «шифрами», існували (і були виявлені) закриті постанови місцевого ЦК про заборону одних епосів, редагування інших та насаджування третіх. Часто густо до епосу з одним персонажем вставляли «вірізки» з інших творів, які докорінно змінювали «класове обличчя» та етнічні погляди персонажа.

З огляду на це, кожен текст надруковано відповідно до його оригіналу, ігноруючи марксистські передруки.

Новоград-Волинський відроджується з рідною церквою

Сергій ЛАЩЕНКО

Звягельщина – край талановитих людей. Із берегів Случі полетіли у широкий світ вірші видатної поетеси Лесі Українки, тут набрали розвою таланти Тараса Шевченка, Олени Пчілки, Якова Стецюка, Леоніда Дідуха, Юрія Пелеха.

Здавалось би, батьківщина Лесі Українки іншою і не може бути. Проте був період, коли позиції української мови в Новограді-Волинському (колишньому Звягелі) різко похитнулися.

Пік русифікації припав на епоху «пізнього застою» – і політика КПРС була відповід-

Церква, що завжди з народом!

проблемою. А це вже політика, особливо під час війни. Бо з боку нашого супротивника ця політика чітка й визначена: є офіційна і легітимна УПЦ (МП), яка м'яко обслуговує свою паству «скрепами», а іншим

Поляк Анатолій Сингаєвський та українка Людмила Возняк. Обоє в Братстві ОУН-УПА

ною, і давалася взнаки велика кількість військових частин. Але знайшлися в місті культурницькі сили, які започаткували зворотну тенденцію. Причому, своєрідним «двигуном» та ініціатором рішучих змін у мовній та культурницькій сфері було, як не дивно, місцеве «Братство ОУН-УПА». Може, тому, що працювали не за гроші, а від щирого серця? Боротьба за утвердження позицій «рідного» стала способом життя маленької жменьки ентузіастів, до якої потім долучалися все нові й нові люди...

Варто згадати про подію, що відбулася у січні. Вона наочно продемонструвала просту істину: висока активність громадян може значною мірою компенсувати прорахунки влади. Водохреща – свято, яке до політики ніби й не має прямого стосунку. Але воно тісно пов'язане з конфесійною

конфесіям на землю «утвердившогося русского мира» – зась! Це стосується і Криму, й окупованої частини Донбасу.

У нас же все інакше: влада ніколи не дасть вказівки «тіснити» парафії проросійської конфесії. А про те, що Московський патріархат опосередковано допомагає ворогу, місцевому житомирському люду пояснювати не треба. Особливо тим, у кого сини загинули в АТО. Уявіть собі – відспівувати не хотіли героїв! Я й тепер від присутніх на святі чув не надто компліментарні речі про священників основної у цих краях конфесії:

Розумію новоград-волинців. Українські патріоти заспокоїлися б лише у тому випадку, якби ця конфесія включилася в активну роботу з повернення Донбасу і Криму. А поки цього немає, триває системна робота «Братства» зі зміцнення укра-

їнських структур та однозначно демонструється підтримка Київського патріархату.

З виру святкування встиг вихопити деякі цікаві моменти.

Ще напередодні, коли готували ополонку у вигляді хреста, я помітив, як «ударно» працював поляк Анатолій Сингаєвський, – він із «Братства ОУН-УПА». Надзвичайно цікава людина! Не зрікається своєї польськості, але дуже любить Україну і багато робить для української справи.

Звісно, українська ідентичність формується в різних умовах, від спадку минулого нікуди не подінешся. Але останнім часом через анексію Криму і війну на Донбасі певна частина людей радикалізувалася. І Новоград – не виняток. Усі бійці АТО підтримують Київський патріархат, хоча загалом серед містян такої єдності немає.

Мав честь познайомитися з легендарним Ігорем Лук'янцем, нагородженим орденом «За мужність». Він воював у складі 30-ої механізованої бригади, був непоганим розвідником. Під час одного «розвідвихо-

«Азовець» із стародубським корінням Олександр Дюбо

ду» дістав тяжке поранення. П'ять місяців боролися лікарі за його життя в клініках України та Ізраїлю. Сепсис, перитоніт, зрешечений осколками кишківник, повністю видалена очеревина (пластичні хірурги брали шкіру з ніг, щоб захити живіт), але фахівці таки поставили хлопця на ноги. Ізраїльські лікарі назвали Ігоря мучеником і героєм, вони були вражені витримкою і терпінням українця. Тепер же Ігор варив куліш, яким потім «братчики» частували тих, хто прийшов на Водохреща.

Звернув увагу на географію. Скажімо, цивільний корпус «Азов» у місті очолює Олександр Дюбо. У нього по батьківській лінії стародубське коріння. Ловлю себе на думці, що це досить символічно! Бо чимало людей кубанського, ставропольського, ростовського, курського походження – або воюють за Україну, або ж займаються волонтерством.

Бійці АТО Руслан Савчук та Ігор Лук'янець

І ще цікаві географічні моменти. Скажімо, тренер із греко-римської боротьби Руслан Савчук колись був у батальйоні територіальної оборони «Поліська Січ». Тепер же бійці «Поліської Січі» влилися до складу 59-ої бригади ЗСУ. Подумалося: у 1941 році центром спротиву й осердям української ідеї був Олевськ. Тепер же назву «Поліська Січ» як своєрідну естафету перейняв Новоград-Волинський. Адже саме тут знайшлася «критична» маса патріотів, якої, можливо, і в Житомирі немає. Принаймні новоградці не сваряться, не розколюються, поєднують пасіонарність і твердість із поміркованістю та прагматизмом. Такий підхід дає добрі плоди.

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

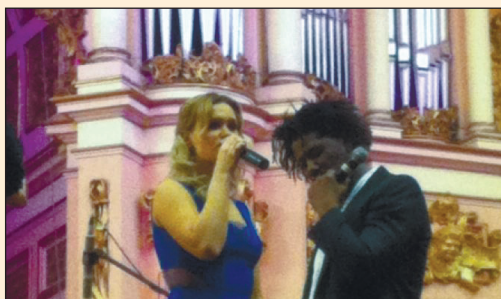
■ «РЕВЕ ТА СТОГНЕ...» – АРАБСЬКОЮ...

У Львівській обласній філармонії відома йорданська співачка Зейна Бархоум, презентуючи свій новий альбом *Alkantara II*, заспівала пісню на слова Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий» арабською мовою.

Зейна Бархоум – йорданська співачка палестинського походження, одна з найкращих оперних співачок, яка виступала у Лондоні, Парижі, Римі. Твір Шевченка перекладений у Йорданії у 2014 році на її прохання. Виконавиця зізналася, що це було важко зробити, але презентація пісні відбулася у рамках відзначення 25-ої річниці встановлення дипломатичних відносин України з Йорданією.

Зейна Бархоум виступала разом із сирійським тенором Басемом Алкоуром та Академічним симфонічним оркестром Львівської філармонії під диригуванням Лоренцо Таццєрі (Італія).

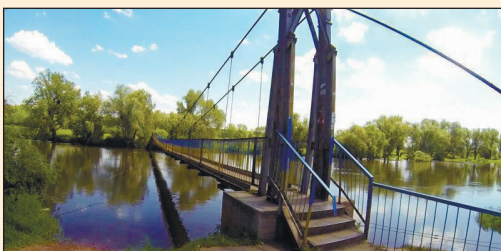
■ ...А ХІТИ ПРО КОХАННЯ – ФРАНЦУЗЬКОЮ

У філармонії відбувся романтичний концерт «Французький поцілунок», під час якого прозвучали найвідоміші французькі пісні про кохання. Перед львів'янами виступили музикант і вокаліст Джоель Віргель та фіналіст шоу «Голос країни» Маргарита Мелешко.

Усі, хто прийшов на концерт, мали змогу побувати на батьківщині Едіт Піаф і Шарля Азнавур, не покидаючи Львова. Безсмертні хіти цих виконавців, а також Іва Монтана, Джо Дассена, Мірей Матьє та сучасні композиції Zaz і Лари Фабіан у виконанні Маргарити Мелешко та Джоеля Віргеля звучали свіжо й по-новому.

■ ВІДБУДЕТЬСЯ «КРИСТИНОПІЛЬ ФЕСТ»

Влітку в місті Червонограді хочуть провести фестиваль, присвячений 325-річчю із часу заснування коронним гетьманом Казимиром Потоцьким міста Кристинополя. Таку пропозицію розглядали члени постійної комісії з питань культури, історико-культурної спадщини, туризму, духовного відродження та засобів масової інформації Львівської обласної ради.

Депутат обласної ради від Червонограда Михайло Нискогзу розповів, що протягом останніх років місто занепадає, люди втрачають роботу, а молодь виїжджає. Там рідко відбуваються культурні заходи, тому фестиваль стане важливою подією в житті міста. Свято планують провести у День молоді – у сквері на березі річки.

«Фрагменти з минулого»

Надія ПАСТЕРНАК

Так називається виставка світлин старого Львова, яка експонується у Палаці мистецтв. Завдяки новітнім технологіям, фотографії столітньої давності були збільшені з великою роздільною здатністю і видрукувані у форматі 2,5 на 1,5 метра.

А це дає змогу відчитати всі написи на афішах та вивісках, побачити вирази обличчя та вбрання перехожих, архітектурні деталі будівель, якість бруківки, газони та квітники, інтер'єри за зашклинами вікнами будинків. Експозиція дає уявлення про те, як змінювалася частина міської забудови. Фотографії дібрані так, що відвідувачі виставки впізнають характерні міські види одразу, а деякі міські фрагменти – тільки після прочитання анотацій, долучених до кожної фотографії. В анотаціях подаються дати і загальний опис фото, атрибуція.

Окремі фотографії вже відомі, інші – демонструються вперше.

Знімки упродовж багатьох років збирав корінний львів'янин, фотограф-любитель Олександр Коробов. Для експозиції підготовано майже дві сотні світлин, однак представити вдалося лише тридцять шість, тож львів'яни

Олександр Коробов

сподіваються, що вона матиме продовження. Про це мріє й ініціатор виставки, та й не лише про це, а про створення у Львові Музею фотографії.

«Величезне бажання створити такий музей спонукало мене підготувати цю виставку, а ще – любов до архітектури. Моя мама – архітектор, тож я з дитинства причетний до творення львівського архітектурного середовища, – каже Олександр Коробов. – Багато львівських архітектурних споруд залишилися такими, якими вони були сто років тому, а чимало зникли назавжди, і тільки старе фото зберігає пам'ять про них. Якщо у цією виставкою хоч на краплинку зупиню нищення того, що в нас є, то буду дуже радий. Підготовка до цієї події тривала п'ять років. Кожну фотографію відновлювали по квадратному сантиметру. До цього до-

лучилося багато людей, і мене тішить небайдужість львів'ян до своєї історії».

«Ми відкриваємо сьогодні європейську виставку, тому що це виставка європейського Львова, того часу, коли він був столицею однієї з австроросійських провінцій, – зауважив під час відкриття куратор експозиції Ігор Сьомочкін. – Тоді для європейців це було нове місто, воно змінило свою знаковість, старі сакральні споруди стали пам'ятками, «забітками» минувшини. Тоді з'явилася Львівська опера, Гетьманські вали, залізниця, трамвай, електрика... І тепер, з висоти ХХІ століття, ми можемо побачити в нашому місті ці старі деталі. Ще тоді на вулицях Львова з'явився фотограф, прикметний персонаж, який, на відміну від художника, рисувальника, не відтворює, а відображає мить: тут і тепер».

І такими миттями ми можемо насолоджуватися. Ось пані в капелюшку з вуаллю їде в нині уже раритетній машині; на інших світлинах бачимо, як до головної пошти під'їжджають вози, а на головному залізничному дворі зустрічають якусь поважну делегацію; бачимо зведену спеціально до приїзду цесаря Франца-Йосипа триумфальну арку; як на Високий замок їде трамвай; і будівлі – такі, якими вони були за задумом своїх архітекторів. На цих світлинах тепер можна прочитати вивіски, що раніше, на маленьких знімках, було неможливо.

У загальному контексті виставка дає можливість відчувати атмосферу столичного та міжвоєнного Львова, проникнути в глибину переживань людей того часу, з їх турботами та надіями. Фотографії цікаво буде побачити всім небайдужим львів'янам – тим, хто переймається історією та культурою Львова, хто вболіває за збереження його архітектурної спадщини. Розгорнута експозиція приверне увагу і гостей міста – перш за все, завдяки унікальності фотографій, які спонукають розгорнути аналогічні експозиції в інших містах України. Головною метою цього культурного заходу є розкриття перспективи становлення Музею історії фотографії у Львові.

Фото Йосипа МАРУХЯНКА

Врятований плакат

У Музеї етнографії та художнього промислу виставили унікальний плакат Альфонса Мухи.

У збірці цього закладу є кілька робіт всесвітньо відомого чеського художника, ілюстратора, ювелірного дизайнера і плакатиста, одного з найвідоміших представників стилю арт-нуво Альфонса Мухи.

На виставці можна побачити його знаменитий рекламний плакат «Глибоке вшанування від Нестле», який митець виконав 120 років тому на замовлення фірми дитячого харчування «Нестле» – до 60-річчя коронації англійської королеви Вікторії.

На плакаті розміром 3 на 2 метри – на тлі індустріального пейзажу зображена постать жінки з вінком із зеленого листа на голові та золотою короною в руках.

Нижче, в круглих медальйонах, – три погрудні портрети королеви Вікторії у різному віці. З боків угорі – зображення лева

– «як одного з найстрашніших символів сили, мужності та великодушності», та єдиного, образ якого свідчив про «духовне багатство, що протистоїть силам темряви». Особливість цього плакату полягала також у тому, що він був не суцільним. Твір складався із трьох дуже пошарпаних окремих частин. Відповідно, він єдиний із літографічних творів Альфонса Мухи у цій колекції, що дотепер ніколи не виставлявся. А загалом, у музейній збірці є двадцять вісім плакатів Альфонса Мухи.

Врятувати саме цей вдалося завдяки швейцарській фірмі «Нестле», яка профінансувала реставраційні роботи.

На виставці у Львові експонуються 11 плакатів Альфонса Мухи і 13 європейських та американських плакатів того часу.

 Надія ПАСТЕРНАК
 Фото з архіву

редактор
Леся САМІЛЕНКО

КІНО

ТАКА ДАЛЕКА І БЛИЗЬКА РІДНЯ

Нещодавно у столичному кінотеатрі «Жовтень» відбулася презентація документальної кінострічки Віталія Манського «Рідні» в якому ідеться про те, що є близьким майже кожній українській людині, не за національним визначенням, бо в ньому йдеться про людей, що живуть у нашій державі.

Саме такою є доля режисера картини, який народився і виріс у Львові, а його родичів доля розкидала по всіх просторах України. У рідному Львові проживають найрідніші та ще й з зятем, який залишився вірним «русскоязычю» і донині не має наміру змінювати цієї звички. Але від усіх інших представників цієї родини львів'ян відрізняє проукраїнська і проєвропейська громадянська позиція. Патріотичні почуття цим людям не чужі, адже молоде покоління, за благословення старшого, пішло на службу в армію на Східний фронт.

Отака історія відомого «московського» кінорежисера, який нині проживає в Україні, бо ризикнув показати свій фільм на кінофестивалі у столиці «старшого брата». Туди йому віднині – зась, адже стрічка набула неабиякого резонансу не лише в Росії, але й поза її межами.

Тож неспроста зустріч із ним та допрем'єрний показ викликав інтерес у представників ЗМІ, кіно і політологічної еліти, які прийшли не лише насолоджуватися і співпереживати, але й оцінити «нашуміле» кіно. Та й наступний день і програма, яку заявили організатори, обіцяли бути не лише пізнавальними з точки зору творчої ретроспективи митця Манського, але й пошуку відповіді на запитання: «Як із цим жити далі?»

І тут пригадується вислів одного з психоаналітиків, який стверджує, що до людей треба ставитись винятково виходячи з усвідомлення того, що вони бувають добрими і злими. Звичайно, все залежить від ситуативних факторів. Про це також згадалося після перегляду «Рідних» неспроста. Бо ж режисер та його рідня, судячи з усього, представляють першу категорію людства. Це не безсердечні монстри, які звикли ненавидіти все і вся, що перечить їхнім звичкам і вподобанням.

Адже нині майже у кожній родині намагаються не лише зрозуміти, але й порозумітись з родичами, які опинились по той бік кордонів. І, що кожен кадр фільму пробуджує у глядача спогади про власні родинні проблеми. Фільм знятий з того, що почув і побачив режисер в усіх регіонах, де проживають його родичі. Від Одеси та Криму – до Донбасу та Львова.

Після перегляду пан Віталій дуже коротко відповів на одне із питань журналістів про те, що майже в кожному кадрі фільму фігурує телевизор. Відповідь режисера вразила перекопливістю: «Якби стався суд над тим, що з нами зроблено, я б головним винуватцем в усьому назвав ТЕЛЕВІЗОР. Подумайте над цим!»

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Українське «пацанське» кіно

Леся САМІЛЕНКО

Після нашумілого і досить успішного промо – наприкінці тижня і новорічно-різдвяних свят в одному зі столичних розважальних центрів – відбувся прем'єрний показ фільму «Правило бою».

Власне, не прем'єрний, а так званий прес-показ, від якого залежить і успішність прокату досить неоднозначної художньої стрічки.

Почну з неоднозначності. Адже з боку так званих «патріотичних» ЗМІ, тобто тих, які й мовних законів дотримуються, і подають приклад «правильної», толерантної поведінки на сучасному медійному ринку, під час пресконференції прозвучали якщо не критичні, то досить дошкульні запитання, які ґрунтувалися на прискіпливому ставленні до дубляжу. Справді, час від часу синхронний переклад мав дрібні ганджі. Але помічали їх, мабуть, лише ті, хто найуважніше поставився саме до вербальної незвичності цього кінопродукту.

«Правило бою» – це перший фільм про спорт, в якому звучить нетрадиційна для спортивного та й вулично-кримінального середовища українська мова. Фільм оздоблений музичними композиціями, серед яких є й українські. Але пошанувачі модної серед

молоді музики почують і російські та англійські популярні хіти. Офіційними саундтреками стали пісні «Твій дух – твоя зброя» рок-гурту O.Torvald та «Правило бою» ЯрмаКа. Їх доповнили трьома композиціями суперфіналістів та учасників шоу «Х-фактор», рок-гуртів DETACH, «Без обмежень», «Бумбокс», The Hardkiss, які досить органічно підкреслили екшн та ексцентричність подій у цьому кіно.

Власне, як на мене, цей фільм цікавий ще й тому, що в ньому відтворено реальне життя з усіма його неприємностями для осіб, які живуть у світі боксерського спорту і криміналу. А цей світ існує поруч з нами і має свою специфіку та правила виживання.

Інтригою для загалу стала участь у фільмі трьох «акторів-дебютантів»: чемпіона світу з боксу Олександра Усика, який з'явився в одному з епізодів, фронтмена O. Torvald Жені Галича і постановника бойової хореографії голлівудських знаменитостей Сергія Житніковського, який був чи не го-

ловним «селебріті» на цій презентації.

Та найбільше запитань викликала у журналістів робота сценариста й режисера фільму Олексія Шапарева, адже у стрічці показано все досить пунктирно і не зовсім зрозуміло для того, хто не знає боксерсько-кримінального середовища. Але й не це головне, адже режисер розповів, що планує зняти декількасерійне кіно про правила бою у житті й на рингу. Чекатимемо продовження. А на сьогодні цікавим є те, чи сприйме це кіно глядач саме таким як воно є, адже з 26 січня 2017-ого фільм виходить у прокат.

Не думаю, що актори, які грали у картині «Правило бою» головні та яскраві епізодичні ролі, не користуються популярністю. Улюбленці української публіки Олексій Горбунов, Станіслав Боклан, Ахтем Сеїтаблаєв та й молодий продовжувач династії Дмитро Ступка – у цьому фільмі такі, якими їх знає глядач. А красуня Поліна Лагунова – також у топі найкрасивіших серед акторської братії. Та й Влад Нікітук, Анатолій Пашинін і

Даша Трегубова, яка грає маленьку сестричку головного героя, як кажуть, із ролями впоралися. Акторський ансамбль, який складається з творчих особистостей різних поколінь, збувся.

А самі учасники презентації на запитання прискіпливих журналістів відповідали коротко: «З чогось потрібно починати, і ми почали знімати кіно про спорт і життя українською дуже свідомо, бо розуміємо, що саме до україномовного продукту потрібно глядача привчати. Це наша перша, але не остання «ін'єкція». І незалежно від результатів українського прокату, будемо дотримуватись правил боротьби за ідентифікацію українського кіно як національного продукту. Наш фільм не має нічого спільного з голлівудськими бойовиками».

А від себе додаю, що київські краєвиди та саундтрекова оздоба фільму мимоволі перенесли мене саме в українську дійсність, і з великим зацікавленням подивилася «Правило бою», адже живу тут і хочу знати про наше життя все.

«Ефект сотої мавпи» народив фільм

Фільм-переможець Дев'ятого конкурсного відбору Держкіно, пригудницький трилер з елементами містики Egregor, зніматимуть в Україні (Київ, Львів), Франції та Німеччині.

26 січня Державне агентство України з питань кіно уклало з компанією «Солар Медіа Інтертеймент» контракт про надання кінопроекту Egregor режисера Любомира Левицького державної фінансової підтримки у розмірі 22 млн грн. Загальна вартість виробництва фільму – 66 млн 268,7 тис. грн.

Повнометражний художній фільм Egregor став одним із переможців Дев'ятого конкурсного відбору Держкіно, отримавши один із найвищих балів. Автори сценарію – Любомир Левицький та Сергій Касаторних, продюсер – Сергій Лавренюк.

Про що ж цей фільм? Упродовж сотні років два ордени борються за можливість керувати свідомістю людства. Віктор Грабовський – батько дитини, яку обрали ор-

дени для матеріалізації найпотужнішого у світі егрегора. Щоби знайти свого викраденого сина, Віктору доведеться подолати безліч перешкод...

За словами режисера стрічки Любомира Левицького, ідея фільму Egregor з'явилася у нього після ознайомлення з дослідженням «ефекту сотої мавпи». Експеримент, проведений Лоуренсом Блером і Лаелом Вотсоном в середині 1970 років, доводив паранормально швидке поширення інформації суспільству від групи, яка набрала критичну масу – сто осіб.

Виробництво фільму завершиться взимку 2018 року.

 Світлана СОКОЛОВА,
 за матеріалами прес-служби Держкіно

редактор

Єлизавета ТАРАСОВА

культура і війна

■ ХВИЛИНИ РАДОСТІ – БІЙЦЯМ

Анатолій Гнатюк у ролі Остапа Бендера

– А з яких номерів складається програма концертної бригади?

– Різні номери. Це і поезія, патріотична, лірична, гумористична, і пісні, звичайно. Головний акцент на піснях, та навіть і танцювальні номери возили в зону АТО. Ми з часом зрозуміли, що солдатам програму треба робити надзвичайно позитивну і бажано веселу, а вантажити їх соціальними проблемами, сумом не варто, вони й так перевантажені ними.

Звичайно, у нас є й серйозні виступи, але потім ми намагаємось виводити програму на позитив, щоб подарувати бійцям радісні хвилини. З роками я все більше розумію, яка велика відповідальність лежить на нас, на митцях. Адже ті слова, що їх ми зі сцени говоримо людям, – це зерна, які сіємо у їхні душі. І від нас залежить, чи з них будуть сходити плоди любові та радості, чи ми з оцими зернами посадимо якесь роздратування або смуток.

– На Вашу думку, яку роль відіграє культура у житті країни, особливо зараз?

– У нас війна не тільки на Сході, вона йде і тут, всередині: війна за нашу націю, за нашу культуру, за нашу мову. Я зараз не розумію, як може відбуватися в державі таке, коли на Сході гинуть хлопці, кращі з кращих, а тут і далі продовжують гастролювати московські антрепризні театри? Це обурює не тільки мене, актори різних театрів збирали підписи, передавали петиції до Міністерства культури.

Я розумію, чому заповнили українське телебачення програми російською мовою. Це і є потужна інформаційна війна, як складова гібридної війни проти держави України. Єдине, що я ніколи не зможу зрозуміти, чому керівництво держави нехтує такою небезпекою? Ми повинні усвідомити, що не може бути двох матерів, мати у кожного одна, і Батьківщини не може бути багато – вона одна. Якщо ми народились на цій землі, і ця земля називається Україна, то ми тут і маємо підтримувати свою культуру, свою мову, свій народ, а не чужинців.

– А як Ви ставитесь до акторів, які так чи інакше підтримують Росію?

– Я ніяк не можу зрозуміти, як наші артисти можуть їхати і виступати, продаватися за 30 срібняків у Росію. Також не розумію акторів, які їздять і знімаються в серіалах, фільмах. Продати за копійки свою душу і Батьківщину?!

Так, і російською мовою люди розмовляють, але вони патріоти, я це розумію. Та всі, хто знає українську, будь ласка, панове, я вас благаю, розмовляйте рідною мовою, щоб вона не загинула, щоб її не придушили, щоб її не знищили. Зараз ми не просто розмовляємо, ми з вами в космос посилаємо сигнал, що ми є, ми живі, наша мова жива, та мова, якою писав Тарас Григорович Шевченко!

«Шельменко-денщик» – на передовій

 Єлизавета
ТАРАСОВА

Ми живемо у час, коли триває війна не тільки з сусідньою країною, а й боротьба за мову, культуру та самоідентичність – усередині нашої держави.

Це стало настільки буденним, що інколи буває страшно. Адже найгірше – це звикання до війни. Але вона триває, і, відповідно, у кожній сфері ведеться робота задля перемоги, або ж не ведеться – це вже як пощастить.

Культура – одна з ключових категорій, і вона не може бути відірваною від тієї країни, на яку працює. Тож і українські артисти показали тепер свої справжні обличчя та обрали, на чиему вони боці, а багато хто й не обрав, потрапивши під народний осуд.

Анатолій Гнатюк, народний артист України, актор театру ім. І. Франка, відомий ведучий програми «Лото-Забава», співак, – людина небайдужа, і належить до тих, хто воює на боці нашого народу. Пан Анатолій не втрачає нагоди долучитись до підтримки солдатів у госпіталях та в АТО, організовує та бере участь у гастролях концертної бригади, також збирає та надає допомогу як волонтер.

Я поспілкувалася з виконавцем своєї улюбленої в дитинстві пісні «Ой, смереко» та переконалась у тому, що Анатолій Гнатюк – це людина, яка має чітку громадянську позицію...

– Пане Анатолію, як Ваше життя змінилося, коли розпочалась війна?

– Коли прийшла біда на нашу землю – війна на Сході, то, звичайно, жоден громадянин України не міг стояти осторонь цієї проблеми, не виняток і театр імені Івана Франка. Ми активно підтримуємо солдатів: час від часу граємо вистави (усі виручені кошти від них перераховуються учасникам АТО), у нас проходять дитячі вистави для дітей-біженців (звичайно, безкоштовно), до того ж завжди відкриті двері для кожного бійця АТО...

Анатолій Гнатюк

Герой вистави Шельменко-денщик разом з бійцями АТО

Від початку війни ми виступаємо у госпіталях Києва (госпіталь Державної прикордонної служби України, Центральний військовий госпіталь, госпіталь Міністерства внутрішніх справ), а також госпіталі Дніпра та Ірпеня. Наша концертна бригада неодноразово їздила у зону АТО (Краматорськ, Слов'янськ, Артемівськ, Турецьк, Красногорівка), минулого року ми

возили виставу «Шельменко-денщик» на Луганщину (Кремінна і Сватове).

– Як Вас приймали військовці?

– Ви знаєте, це були надзвичайні вистави, надзвичайні зустрічі з солдатами. Ми цей спектакль граємо вже 18 років (режисер Петро Ільченко). За ці роки, що «Шельменко-денщик» йде на сцені театру ім. І. Франка я дав стільки інтерв'ю про виставу, про партнерів, імпровізації, які траплялись з різних причин під час вистави, що цьому немає рахунку. І кожного разу, кожного! Я говорив про те, що саме «Шельменко» – це улюблений твір, образ, який завжди особливо тепло сприймали солдати під час ВВВ. Так, я говорив саме так – Великої Вітчизняної війни...

Хіба я міг хоч на хвилину подумати, що я, ми поїдемо грати «Шельменка» для наших вояків, на наш фронт? Нашої Великої Вітчизняної війни?

Тепер? Ні! Ніколи! Але це сталося... І тепер справді Вітчизняна, бо за Україну.

Звичайно, що це була особлива вистава. Бійцям вона дуже сподобалась, вони сміялись, підтримували оплесками. А по завершенні ніхто не хотів розходитись. Тому ми на сцені разом з бійцями фотографувалися, спілкувалися, обмінювалися думками про життя, про ситуацію в АТО, в Києві, про життя в державі, про наші театральні справи.

А після вистави, це так зворушливо було, організатори і місцеві жителі нас пригощали кулішем, який спеціально зварили на вулиці – в казані, на дровах. Тому лишилися неймовірно враження від цієї поїздки.

– Особисто Ви долучаєтесь до волонтерського руху?

– Звісно, я стараюся в цьому напрямку багато працювати. Разом зі своїми друзями збираємо і одяг, і продукти – все, що необхідно, передаємо на передову.

– Чи складно психологічно виступати у госпіталях?

– Дуже важко. Ти виходиш і хочеш подарувати людям радість – від пісні, від гумору, а бачиш у залі не просто сумні очі, а море сліз і море народної біди, і спробувати якось достукатись до них... О, це надзвичайна робота душі.

Я пам'ятаю, якось на одному з моїх сольних концертів у військовому госпіталі прикордонників – у фіналі ми співали разом із солдатами пісню «Ой, смереко». Для мене це була велика перемога – як для артиста, який спромігся на те, щоб подарувати цим людям хвилини позитиву.

– Розкажіть про концертну бригаду. Як виникла ідея створення та хто входить до її складу?

– Війна дала потужну хвилю добровольців, людей, що готові захищати свою Батьківщину у будь-який спосіб і підтримувати тих, хто безпосередньо на передовій. Так виникла ідея створення концертної бригади. Це сталося абсолютно природно і одразу. За ці роки склався певний кістяк цієї концертної бригади: Олексій Паламаренко, Тетяна Олексенко-Жирко, Ольга Цимбаліст, Агнеса Бойко, Любов Доброноженко.

редактор
Христина ДИЧКО

культура і війна

ЮНІ ТАЛАНТИ ІЗ ЗОНИ АТО ВІДВІДАЛИ СЛОВЕНІЮ

Нещодавно у Посольстві України в Словенії Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Словенія пан Михайло Бродович та представники української громади Словенії зустрічали учасників Міжнародного соціального проекту «Діти просять МИРУ». Мова йде про талановитих українських дітей із зони АТО та Прикарпаття. Основна мета цього проекту – сприяти налагодженню миру в Україні та світі, а також представити Україну через талановитих дітей та молодь із зони АТО.

Проект проходить за підтримки Міністерства молоді та спорту України, Міністерства закордонних справ України, Світового конгресу українських молодіжних організацій, депутата Верховної Ради України Дмитра Лубінця; за ініціативи засновника громадської спілки «Промінь Україна» Дмитра Банаха.

Михайло Бродович щиро привітав учасників та організаторів проекту «Діти просять МИРУ». У своїй промові він наголосив, що досягнення миру в Україні є першочерговим завданням для Президента України Петра Порошенка, Верховної Ради та Уряду України. Своєю чергою, Посольство України у Словенії всіма можливими заходами намагається привернути увагу міжнародної спільноти до проблем в Україні, підкреслив Посол.

Привітали дітей і представники української громади у Словенії: президент української частини Українсько-словенської ділової ради Олег Рогоза, голова українсько-словенського культурного товариства «Любляна-Київ» Андрій Гевка, керівник культурно-освітньої організації «Рукавичка» Ольга Мороз та інші.

Координатор проекту «Діти просять МИРУ» Ганна Крисюк (зліва) та учасники проекту

Діти заспівали колядки, щедрівки та авторські українські пісні без супроводу, в яких червоною ниткою проходили ідеї добра, єдності та великого бажання Миру. Від тих співів у присутніх по тілі «бігали мурахи», а на очах бриніли сльози.

Після зустрічі усі разом вирушили до пам'ятника Григорію Сковороді у Любляні, який нещодавно був урочисто відкритий президентами України та Словенії. Присутні заспівали гімн України та долучилися до міжнародного флешмобу до Дня Соборності України під гаслом «Україна Єдина, United Ukraine», а також сфотографувались біля «Лавки Дружби», яка була відкрита разом із пам'ятником.

Згодом діти мали змогу взяти участь у цікавій та пізнавальній екскурсії на території Люблянського замку та відвідати Музей ляльок. Ці заходи для них підготувала одна із засновниць товариства «Любляна-Київ» Інна Демченко.

Після спілкування з учасниками та організаторами проекту «Діти просять МИРУ» залишилися теплі спогади на душі та відлуння дитячих голосів у серці.

Андрій ГОНЧАРОВ, Любляна, Словенія

«Україна – в моєму серці, поруч із Богом!»

Ярослава Маджугу я пам'ятаю ще зовсім малим хлопчиком, який ходив на літературну студію і писав досить талановиті гуморески. А тепер це – 27-літній добродій, котрий мужньо захищає Україну від окупантів, перебуваючи в самому пеклі війни, на Луганщині.

Власне, я хотів записати це інтерв'ю одразу після його повернення, але тоді Ярославові було важко бесідувати про пережите. Тільки й обмовився: «Війна – то таке паскудство... Гірше, повірте, немає нічого!.. Однак, якщо моя Вітчизна – у вогні, то хтось мусить виконати цю страшну роботу – заступити шлях ворогам. Чому ж не я?!»

– Ярославе, ти – з акторської династії...

– Так, «Деснянська правда» вже писала про мого тата – Ігоря Маджугу, брата Романа і його дружину Олю, які працюють у Чернігівському обласному ляльковому театрі імені Олександра Довженка. Правда, Оля народила щойно донечку, яку назвали Даринкою. Підросте й теж стане акторкою, продовжить династію. Бабуся наша, Ганна Іванівна Маджуга, – теж на театрі розуміється, адже постійно читає книжки, вона десятки років пропрацювала в бібліотеці! І зараз трудиться, в Чернігові її знають, бо постійно організовує різноманітні свята й конкурси для юних читачів у бібліотеці імені Олександра Довженка.

– Авжеж, Ганна Іванівна – чудова людина, професіонал своєї справи!

– А я за фахом – актор лялькового театру, закінчив Дніпропетровське театральнотехнічне училище. Працював у лялькових театрах – в Чернігові та Хмельницькому, а також – у Ніжинському драмтеатрі й обласному Палаці для дітей та юнацтва... Тоді я навіть уявити не міг, що незабаром моє життя кардинально зміниться і я потраплю на війну! Але одного дня, наприкінці березня 2014-ого, отримав повістку – прийти до військкомату.

– Тобто тебе мобілізували у «першій хвилі», майже одразу, тільки-но все почалося?

– Взагалі, тоді ще достеменно ніхто не знав, що може статися. Всі сподівалися, що війни в Україні не буде. Тренувалися на полігоні в Гончарівському, служили на Чернігівщині та на Сумщині... Раптом нас відпустили на п'ять днів – із рідними побачитися. Та лише приїхали до Чернігова (буквально два дні побув), як наказали негайно збиратися.

– Розумів, що їдеш на війну?

– Відчував, однак близьким нічого не казав... Звісно, увесь час, доки я був на війні, на Донбасі, вони дуже хвилювалися й молилися за мене! Тільки-но потрапив на Луганщину, як одразу ж відбулося бойове хрещення. Відтоді нас постійно обстрілювали: з мінометів, «Градів», артилерії... Звичайно, ми їм також відповідали

«люб'язністю» – завзято стріляти у відповідь. Були запеклі бої – таке «місиво», що не приведи Господи!.. Спали зазвичай прямо на землі, хто де влаштується. Я, наприклад, підстеляв трофейні чохла, а от замість подушки підмощував бронезжилет із патронами.

– Що, взагалі ліжок не було?!

– А звідки? Ми ж нерідко бували буквально серед поля!.. Якоюсь в одному селі пустив нас до себе, на обійстя, місцевий житель. Сказав: «Хай краще це будуть військові, ніж внайдяться тутешні мародери». То я там обладнав затишну місцину в погребі, де можна було подрімати. Взагалі, спочатку був великий безлад, адже справжньої української армії, по суті, не існувало, все трималося на волонтерах. Вони нам і їжу постачали, бо ми мали тільки сухі пайки. В основному кушарили, розпалюючи багаття...

– Прикро. Але потрібно знати правду, тому ми й спілкуємося сьогодні.

– Не було чіткої координації між військовими частинами. Власне, «кому війна, а кому – мати рідна!» Різні люди там воюють. Звісно, багато патріотів, у грудях яких б'ється українське серце, чимало з них відправилися на фронт добровольцями. Але є й «продажні шкури», які передусім думають про наживу, власний зиск. Такі перевертні готові продати навіть своїх бойових товаришів.

– Траплялося й таке?!

– Авжеж. Стільки всього набачився! Пам'ятаю, були у Веселій Тарасівці – це така назва села, хоч ми його між собою інакше «величали». Вийшло, що з одного боку засіло півтори тисячі «сепарів», як ми бойовиків-сепаратистів «охрестили», а з іншого – три з половиною тисячі вориженьків. І нас – всього вісімдесят, жменька, – посередині між ними. Ох і гаряче було! Відбивалися, як могли. Просто вони не очікували, що ми раптом там з'явимося. Проте ми вистояли, сплутали їм усі карти!..

– Знаю, танкісти-чернігівці не раз допомагали «Айдару»!

– Так, «айдарівці» – сміливі хлопці. Ми з ними воювали пліч-о-пліч. Вони – патріоти, адже в той час це був добровольчий батальйон. Хоча й серед них були різні люди... Втім, найважче – це не спати на землі, не прокидатися від вибухів снарядів, а бачити тіла загиблих. А контуженими ми там, по суті, були всі. Адже, якщо неподалік міна розірвалася, то вухам і голові сутужно...

– Війна сниться?

– Ну, а як можна забути, скажімо, бій під Новосвітлівкою, коли з 21-ого танкіста в строю залишилося дев'ятеро?! Хтось «обсмавився», когось кляті «Гради» зачепили. А потім, після шаленого артобстрілу, «сепари» вирішили влаштувати «зачистку» – їхня піхота посунула на нас із трьох боків! Тож ми зайняли кругову оборону, завзято відстрілювалися. І в Георгіївці нам неабияк дісталося!

– Що ж, на війні трагічне й смішне – нерідко поруч, про це мені ще наші миротворці говорили, які побували в «гарячих точках».

– Якось пішов я собі вранці в туалет – це метрів за сто, отака будочка із залізними дверима. Курю, пташиним співом насолоджуюся, дивлюсь – уже черга, берці крізь шпарину видно... Тільки я всівся, аж зненацька – обстріл, у двері – осколки! Дивлюсь, хлопці вмить розбіглися. А мені куди діватися? Так і просидів там, проказуючи «Отче наш»... А якось уночі, теж дивлячись до туалету, але це вже в іншому місці було, ненавмисно наступив на kota. Він як заверещить! Я, мов ошпарений, дав автоматну чергу – звичайно, стріляв не в kota, а куди-небудь. Там же постійно нерви були на межі, а зброя увесь час під рукою. Хлопці як почули, подумали – то «сепари», і заходилися стріляти їм у відповідь. Так ми трохи «повоювали» самі з собою...

– А якщо тебе раптом покличуть на війну? Адже вона триває й зараз.

– Звісно, я знову візьму автомат і піду боронити Вітчизну. Бо як інакше? Це – моя земля, і я не хочу, щоб на ній хазяйнували чужинці, які ненавидять і зневажають наш волелюбний народ. Україна – в моєму серці, поруч із Богом! То – не лише слова, я вже переконався на ділі, що чогось вартий. Треба бути сильними, мужніми і згуртованими, тільки тоді ми переможемо.

– Отже, ти повернувся! А що далі?

– Поки що влаштувався працювати до обласного академічного музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка – робочим сцени, та сподіваюся стати актором, адже це – моя улюблена професія. Я воїн тільки за потреби...

Мрію здобути вищу освіту і трудитися режисером лялькового театру.

Спілкувався Сергій ДЗЮБА
 Фото Віктора КОШМАЛА

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

акцент

Наше гасло – «Музей працює задля відвідувачів!»

Тетяна Сосновська

УСПІХОМ ВВАЖАЮ ПЕРЕТВОРЕННЯ МУЗЕЮ НА ПРОСТІР ДЛЯ СІМЕЙНОГО ВІДПОЧИНКУ

– За два роки, відколи Ви очолюєте музей, реалізовано багато нововведень. Які з них Ви вважаєте найуспішнішими і які найбільше сподобалися відвідувачам?

– За два роки нам вдалося реалізувати багато задумів. Найбільш вдалим вважаю повну зміну формату екскурсійного обслуговування; створення відкритого лекційно-дискусійного майданчика (наприклад, лекційний курс, реалізований спільно з «Лікбез»); запуск великої кількості дитячих освітніх програм, розроблених нашими співробітниками; створення новоформатного музейного продукту (зокрема, інтерактивні мандрівки музеєм, яких раніше не було); ціла низка нових виставок, що розкрили сторінки історії, які не були представлені в музеї або потребували актуалізації; також ми структурували роботу з відвідувачами. Загалом успіхом вважаю перетворення музею на про-

стір для сімейного відпочинку вихідного дня. Нашою перевагою є те, що музей став прихильним і дружнім до дітей, родин, молоді, і що проходить повне звернення фондів музею та фотофіксація експонатів.

– І все ж, на що найбільше реагують відвідувачі?

– Найбільш популярними серед відвідувачів є екскурсії, дитячі та освітні програми. Ми пропонуємо цікаві подачі та ідеї, які відрізняють музейне повідомлення кількарічної давнини від теперішнього. Також активно розвиваємо і пропагуємо інтерактив у музеї.

Нас цікавить, чого саме відвідувач очікує. Ми проводимо опитування і корегуємо формат роботи у цьому напрямку. Результати дворічної роботи показали, що музей задовольняє запити відвідувача і реагує на больові точки, які є сьогодні.

За короткий період Національний музей історії України став українським за духом, сучасним за змістом і перетворюється в європейський за формою.

Нині НМІУ – це місце, де не лише зберігаються унікальні пам'ятки історії та культури з найдавніших часів до сьогодні; тепер – це місце, куди відвідувачі приходять родинами, де вони цікаво й змістовно проводять свій час.

Очолити найбільший у країні музей, наважитися на зміну формату його роботи – це завдання потребує цілеспрямованого руху вперед, сміливості та професійності. Сьогодні наша розмова з людиною, котра прийняла виклик і активно впроваджує зміни в Національному музеї історії України, досвідченою музейницею і менеджеркою, новаторкою і патріоткою, генеральною директоркою закладу, пані Тетяною Сосновською.

– Згідно із затвердженою концепцією розвитку музею до 2020 року, НМІУ має стати українським за духом, європейським за змістом і сучасним за формою. Яким чином Ви реалізовуєте цю філософію?

– Я вважаю, що українським за духом має бути кожен музей в Україні. Насамперед, екскурсії повинні проводитися українською, всі інші мови в нас у музеї зараховані до розряду іноземних. Це був перший наш крок у цьому напрямку.

Наступним кроком стало акцентування на українському дусі в усіх періодах нашої історії, починаючи з тризубів часів Київської Русі. Ми не відкидаємо важливого значення представників інших національностей, які жили в Україні, ми підкреслюємо їхній внесок у науку, культуру, медицину, промисловість, а також їхню роль в історичних подіях на українській території. Крім того, кожен предмет в експозиції можна описати і представити, надавши йому певного забарвлення. Наприклад, карета, подарована російською імператрицею, чи карета київського митрополита. Також екскурсовод може розставити різні акценти, пропагуючи радянську чи українську ідеологію. Всі ці моменти ми налагодили, тому я вважаю, що поняття «український за духом» у нашому музеї реалізовується повністю.

Для того, щоб бути рівноправною частиною європей-

ської спільноти, ми маємо перейняти досвід європейських музеїв у їх відкритості і привітності. На вході до НМІУ висить табличка з написом: «Музей працює заради відвідувачів». Для нас це означає, що відвідувач іде, як до себе додому, і ми, співробітники музею, обслуговуємо його культурні, естетичні та інтелектуальні запити. Зараз ми на шляху до того, щоб реалізувати таку європейську практику, як свобода людини у просторі. Людина вільна у пересуванні по музею в пошуку того, що найбільше її зацікавить. Звісно, у нас є навігація, якщо відвідувач хоче дивитися експозицію в історичній хронології, але – він вільний у виборі свого маршруту, екскурсії та при бажанні – екскурсовода.

Також ми декларуємо політику відкритості нашої фондової колекції, фінансової діяльності, наших намірів. Це ті елементи існування європейської спільноти, які мають і для нас стати нормою.

Щодо сучасної форми в діяльності музею – це питання створення і подачі музейного продукту. Ми завжди прагнемо удосконалювати наші пропозиції і заохочувати фахівців наших співробітників, щоб глядач не помітив відсутності сучасних технологічних оснащень, які є в європейських музеях. Це різноманітні інтерактивні програми і квести, які навіть не потребують екскурсовода. У нас є цікаві сімейні програми, ми намагаємося створити комфортну, родинну атмосферу. Моя мрія, щоб, по-

вернувшись додому, люди не вмикали телевізор, а обговорювали враження й емоції, пережиті в музеї. Це також нова, сучасна форма роботи – надавати послуги так, щоб родина затрималась у музеї на декілька годин, щоб різним поколінням було цікаво, оскільки вони мають окремі програми.

– На Вашу думку, що спонукає людей відвідати історичний музей?

– Перш за все, мабуть, інтерес до власної історії. Крім того, наш музей став більш відкритим і привітним до відвідувачів. Ця атмосфера відкритості, доброзичливості – комфортна, тож виникає бажання повернутися ще раз та рекомендувати музей друзям.

Ми структурували екскурсійну діяльність у вихідні дні та пропонуємо безкоштовні екскурсії щопівгодини. Такі екскурсії та інтерактивні квести дуже популярні. Ми прагнемо максимально комфортно надавати послуги, щоб відвідувачу було і зручно, і цікаво.

– Скажіть, будь ласка, які ще інновації Ви плануєте впроваджувати?

– Задумів багато, починаючи від давно потрібного технологічно сучасного аудіогіда, який би сподобався нашим відвідувачам. Якщо ж говорити про побудову нашої постійної експозиції, то, звичайно, своїми силами ми цього зробити не зможемо. Але інформаційні стенди та електронні панелі, які б на малій площі представляли значно більше інформації, – це те, що передусім хотілось би встановити. Вважаю, що будь-який музейний продукт має приваблювати.

– А якби музей мав необмежені фінансові ресурси, на що б Ви їх скерували?

– Ми би побудували якісно і візуально нову експозицію, яка б розкривала всі важливі сторінки історії України, відповідала б сучасним підходам у подачі матеріалу. Інформаційні табло і панелі хотілось б мати в кожному залі. За допомогою таких боксів ми змогли би продемонструвати ту частину нашої колекції, що роками зберігається у фондах. Тоді можна було б глибше розкрити епоху, представлену в залі. ►

акцент

«ТВОЯ ІСТОРІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ТУТ!»

– У музейній сфері Ви працюєте понад 20 років, тож, зважаючи на Ваш досвід, скажіть, у чому вбачаєте призначення історичного музею?

– Призначення історичних музеїв у різні періоди навіть мого життя були різними. Коли за радянських часів у історичному музеї підкреслювали значення комуністичної партії, рідко хто відкидав ідеологічний наліт, щоб заглибитися в шари історії. Навіть уже за незалежності України в історичних музеях дуже довго в експозиціях не відбувалося ніяких змін і не будувалася та частина, яка повинна була проілюструвати перехід України зі статусу однієї із «сестер» до самостійної держави. Також потребував перегляду подачі експозиції період 1920–30-их років. Такі зміни в кожному музеї відбулися тоді, коли до цього був готовий і колектив, і керівництво.

Нині, якщо ми ведемо мову про останні три роки нашої історії, це той період, коли не лише старше покоління актуалізує для себе історію через розповіді батьків про Другу світову війну, а й навіть молодші школярі переживають історичні події через асоціацію з подіями на Майдані та Сході України. Коли ж ми говоримо про анексію Криму, кожна родина і дитина відчуває себе співучасником подій, які відібрали в них частинку улюбленої території. Все це треба вміти правильно трактувати і показати.

Вважаю, що зараз історичні музеї мають демонструвати історію через сучасні події: Революцію Гідності, анексію Криму, події в зоні АТО. Лише тоді відвідувач, споглядаючи експозицію, зможе усвідомити свою причетність і до переживань найдавнішої історії України. Кожен має відчути себе не лише учасником, а й творцем сучасної історії. Саме цього ми прагнемо в нашому музеї і підкреслюємо гаслом – «Твоя історія починається тут!»

► Інформацію можна подати у формі, цікавій як для дорослих, так і для дітей. За кордоном це вже випробувано, нам же потрібно просто знайти на це кошти.

– Відомо, що музеї у своїх експозиціях можуть представити лише незначну частину від основної фондової колекції. Робота з фондами залишається поза увагою відвідувача, але вона не менш важлива. Чи відобразили нові підходи і на роботі з фондами?

– Відкритість і прозорість стосується всіх сфер діяльності музею. Оскільки повне ґрунтовне звернення фондової колекції ніколи не проводилось, це було одним із перших завдань, а також – наукове опрацювання та оцифрування всіх експонатів. Це є гарантією їх збереження, а в разі втрати – повернення до колекції музею.

Під час звернення наші фондови не виявили близько 1500 експонатів, що почали зникати з фондів десь із середини 1950-их років. На жаль, серед них є досить цінні, наприклад, сережки, подаровані родиною Ханенків. Ми повідомили правоохоронні органи, але мало надії на їх повернення, оскільки предмети не були сфотографовані чи замальовані. Повне оцифрування та наукове опрацювання колекції унеможливить подібні випадки.

– Як сьогодні формуються фонди? Чи існують критерії відбору предметів для колекції музею?

– Зазвичай фонди формуються і зі старих предметів, і з сучасних речей. Нові експонати мають відображати зміст і суть важливих історичних подій та їх наслідки. Ми маємо свідомо і виважено підходити до того, що через роки зможе найоб'єктивніше свідчити як про окрему відому людину, так і про цілу епоху. Колекція має формуватися таким чином, щоб забезпечити правдиве висвітлення історії.

Також хочу підкреслити, що лише тепер, після стількох років незалежності, в нашому музеї сформовано і затверджено Положення «Про основи формування фондової колекції», в якому викладені принципи роботи фондово-закупівельної комісії.

– В Україні особливе місце належить волонтерству. Чи активним воно є у музеї та чи відроджується меценатство?

– Якщо ми організуємо якусь акцію і відчуваємо, що нам не вистачає ресурсів, ми звертаємося до людей через Facebook, і завжди хтось відгукується та допомагає. Також є друзі музею, які готові формувати цілий волонтерський рух.

Меценатами ми вважаємо тих, хто, маючи навіть невеликі статки, щось придбали і подарували музею. Також є хороші приклади, коли фінансово спроможні люди об'єктом фінансової допомоги обрали наш музей. Таким чином улітку 2016 року поліпшено благоустрій території та відремонтовано покрівлю головного музею і нашої філії – Музею історичних коштовностей України. Це добрий знак, що у країні є люди, готові передати не корпоративні, а власні кошти на підтримку і розвиток культури.

– Хто може бути партнером музею?

– Події останніх років підштовхнули суспільство до переосмислення нашої історії. І є люди, які прагнуть бути причетними до тих позитивних змін, що відбуваються у країні. Ми цінуємо це і вдячні кожному, хто, допомагаючи, обирає Історичний музей. Бачимо, що і для них це важливо. Так формується коло друзів музею, тих, хто згоден стати поряд і бути помічниками в роботі. Оскільки культура повинна залишатися поза політикою, ми вирішили, що це

мають бути не політики, а громадські діячі, молодіжні організації, різноманітні інституції та компанії. Коли люди хочуть допомогти, ми не беремо кошти, а пропонуємо придбати те, що потрібно музею. Для нас важливо, щоб люди знали, на що витрачаються їхні внески.

– Оскільки ми згадали фінансовий бік діяльності музею, скажіть, за ці два роки, відколи Ви очолюєте НМІУ, чи змінилися показники дохідності музею?

– Дохідність збільшилася приблизно вдвічі. Причём, не коштом закордонних виставок, які приносять прибуток, а завдяки притоку відвідувачів до музею і фінансовому обороту музейної крамнички. Це відвідувачі, які прийшли також завдяки нашому лекторові, екскурсантові та їх якісній роботі.

Нині замовляють значно більше екскурсій, часто приходять великими групами, також багато відвідувачів у вихідні дні.

– Скажіть, будь ласка, скільки годин на день Ви працюєте і чи бувають у Вас вихідні?

– Коли новий керівник приходить у будь-яку установу, в нього є два варіанти праці: або просто адмініструвати і підтримувати вже налагоджену роботу, або створювати і реалізовувати щось нове. Це два абсолютно різних принципи, які вимагають різних підходів, затрат часу і навантаження. На рідкісні зміни ще треба наважитися, бо п'ять років контракту – це дуже короткий термін для ревіталізації музею.

Перед собою ми поставили завдання створити новий формат роботи і працюємо над

цим щоденно. Тому я практично не маю вихідних, працюю по 9–10 годин у будні дні та 5–6 у вихідні. Спочатку я не мала можливості відпочивати, а зараз завжди приходжу у вихідні, щоб побачити цілісну картину нашої діяльності, а також поспілкуватися з відвідувачами, почути про їхні потреби. Та й взагалі, для мене улюблена робота – це і відпочинок також.

– Кажуть, у Вас залізна воля. Мабуть, це непросто – змінити формат роботи такого музею? Чи змінив музей Вас?

– Змінив. Без коментарів (сміється).

– У музейній спільноті триває дискусія про створення Інституту музеїв. Як Ви ставитесь до цієї ідеї?

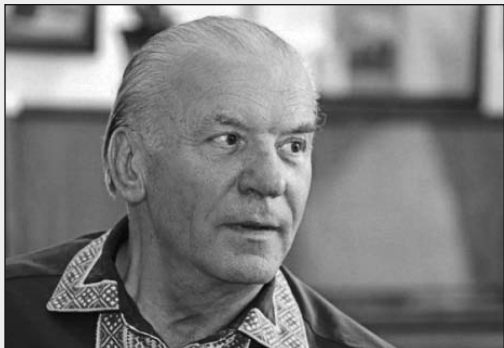
– Ідею створення Інституту музеїв ми підтримуємо і готові долучитися до її реалізації. Міністерство культури визначило наш музей як базовий, і наразі ми чекаємо на чітко визначене завдання.

Головний редактор
журналу «Пам'ятки України»
Анатолій СЕРИКОВ

пам'ятки України

«...І СОТВОРИ ЙОМУ ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ!»

Дмитро Степовик

Спогад відомого вченого, доктора мистецтвознавства, доктора філософії, доктора богословських наук, академіка Академії наук вищої освіти України, професора Дмитра Степовика.

...Україну любіть, «любіть її во время люте, за неї Господа моліть», якщо в нього вірує. Любіть її понад усе, більше, ніж Москву!

Він не казав таких слів ні публічно, ні приватно, але вся його постава, його дії промовляли це невидимими сигналами, натяками між офіційними промовами.

Як куратор усієї культури, науки, освіти з вершин радянського уряду УРСР, Петро Тронько найбільше уваги приділяв саме пам'яткам. Хоча ЦК наполягав на радянських пам'ятниках. Звісно, Тронько казав: «Так». Але на практиці тихо вказував на глибини нашої історії аж до раннього Середньовіччя.

Він був, здається, єдиним високоосвіченим інтелектом у вищих ешелонах влади «підсовєтської» України: мав університетську освіту, захистив кандидатську і докторську дисертації, був професором, академіком АН України. Та справа навіть не в цих титулах, він був правдивим науковцем, автором низки монографій і багатьох статей, не кажучи вже про його титанічну організаторську працю над багатотомними виданнями «Історія міст і сіл Української РСР», «Звід пам'яток історії та культури України», «Реабілітовані історією», у створенні музеїв просто неба в Переяславі-Хмельницькому, під Києвом, по всій Україні.

Канів. На Чернечій горі. 2014 рік.
Фото з архіву Лариси Івшиної

Я був активістом Українського товариства охорони пам'яток історії та культури усі роки керування ним Петра Тронька і дивувався не тільки його сміливості, але й мужності у відстоюванні статутних положень.

...Це була робота, яку маємо підстави назвати подвижницькою і героїчною.

Дмитро СТЕПОВИК.

Повністю матеріал читайте в № 11-12 журналу «Пам'ятки України», який можна замовити в електронній книгарні нашого видавництва: <https://pressmarket.com.ua>.

Редакції газети «Культура і життя», голові правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, академіку АН УРСР Троньку П. Т.

У серпні 1987 року зі сторінок республіканської газети «Культура і життя» на всю країну прозвучала стаття доктора мистецтвознавства Григорія Логвина «За декоративним фасадом», яка викликала щонайширший розголос серед громадськості. В ній викривалося, як за штучним благополуччям Українського товариства охорони пам'яток історії та культури приховується порочна робота заступників голови Миколи Кашки, Степана Бердника і вченого секретаря правління Лариси Юркової та як згубно таке позначається на діяльності багатомільйонного Товариства.

Для розгляду наведених фактів у статті та нормалізації невідповідного для нашого часу стану справ 20 листопада 1987 року відбулося розширене засідання президії правління Товариства за участю його науково-методичної ради, активу і штатних працівників. На ньому було визнано цілковиту несправедливість публікації і піддано гострій критиці порочні методи роботи товаришів Кашки, Бердника, Юркової.

Одноставно прийняте рішення розширеного засідання вимагало вважати критику статті і виступів прямим наказом громадськості вищезазначеним працівникам для докорінної перебудови їхньої роботи. Все це ухвалою присутньої громадськості мало бути відбитим у відповіді правління Товариства редакції газети «Культура і життя».

Тоді ж було запропоновано заслухати невідкладно звіти цих працівників про їхню роботу і, зокрема, про виконання зауважень і рішення V з'їзду Товариства на пленумі чи за-

Рукописи і справді не згоріли...

ІМЕНА

6 Володимир ТАТАРЕНКО
Велет новітньої історії
12 Олександр НЕЖИВИЙ. **Ідеологія проукраїнського державника**
24 Дмитро СТЕПОВИК. «...І сотвори йому вічну пам'ять!»
27 Наталка ІВАНЧЕНКО
Герою України – 100 років!

МЕМУАРИ: ПЕРШОДРУК

30 Петро ТРОНЬКО. **Обереги моєї долі**
Спогади. Запис і публікація
Анатолія СЕРИКОВА

СЛОВО-ПАМ'ЯТКА

58 Дмитро ЛИХАЧОВ. **Телеграма В.Щербітькому, лист пленуму О.ГУСЕВ. Гострий сигнал. «Шила» в протоколі не приховаш**
61 Людмила НАСТЕНКО-КАПАЛЕТ. **Незаконне звільнення Академіка Петра ТРОНЬКА**
64 Петро ТОЛОЧКО. **Слово про Петра ТРОНЬКА**
67 Ігор ЗІНЧЕНКО. **Свято «русского міра»**
68 **СТЕНОГРАМА** пленуму Українського товариства охорони пам'яток
84 Петро ТРОНЬКО. **Лист Володимиру ЩЕРБИЦЬКОМУ**
86 Петро ТРОНЬКО. **Заступнику голови Ради міністрів УРСР тов. ОРЛИК М.А.**

ГАЛЕРЕЯ

90 Дмитро КОВАЛЬ. **Про Миколу КОВАЛЯ, мого батька**

РЕДАКЦІЙНЕ ЛИСТУВАННЯ

81, 3 с. обк. **Подарунки**
передплатникам журналу 2017

96 Далі буде...

Фондація Петра ТРОНЬКА складає подяку всім, хто долучився до підготовки цього тематичного числа журналу, присвяченого видатному державному і громадському діячеві, Герою України, видатному вченому-історикові, Академіку Петру Тимофійовичу ТРОНЬКУ

сіданні президії правління Товариства.

Однак минуло майже півтора року від з'їзду і наближається прикра «річниця» ухвали розширеного засідання республіканської президії, а порочні методи цих працівників правління аніскільки не змінилися. Хіба що набули ще більшої замкненості і бюрократичної витонченості. Отже, не може бути й мови про якусь перебудову в роботі, як і про демократію та її вияви – гласність. Все це цілком торкається і хронічної їх відірваності від громадськості Товариства, зокрема, його акти-

ву – відомих вчених і фахівців республіки. Навпаки, створюється атмосфера конфліктності і чвар, що тяжко позначається на такій відповідальній і багатославній діяльності Товариства в роки масової реконструкції стародавньої забудови України з її численними пам'ятками нашої культури.

Таке становище є загрозливим, і ми просимо вжити оперативних і найрішучіших заходів із нормалізації становища, в яке заведене Товариство. Серед таких заходів – невідкладне обговорення становища і радикальні заходи на

об'єднаному засіданні президії, науково-методичної ради і провідного активу Товариства в Києві, присвяченому перебудові, де на виконання попередніх рішень неодмінно повинен нарешті відбутися звіт заступників голови правління та його вченого секретаря.

Іван ІГНАТКІН, Григорій ЛОГВИН,
Ольга ПЛАМЕНИЦЬКА, Віктор ВЕЧЕРСЬКИЙ, Юрій АСЄЄВ,
Людмила РИЛКОВА

15 листопада 1988 року

Замість післямови

Під оприлюдненням через 28 років звернення до редакції нашої газети стоять підписи видатних діячів української науки і культури, більшість із яких уже відійшла у вічність.

Як і ще один адресат звернення – академік Петро Тимофійович Тронько (1915–2011). Сьогодні вже важко з'ясувати, чому газета не опублікувала цей важливий відгук на свою публіка-

цію. Але об'ємне 96-сторінкове число журналу «Пам'ятки України» (2016, № 11–12) детально висвітлює історію конфлікту, внаслідок якого було звільнено не вищезазначених бюрократів, що паразитували у керівництві громадської організації, а голову правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, авторитетного і шанованого громадськістю академіка Тронька.

Часопис публікує стенограму засідання пленуму Українського товариства охорони пам'яток історії та культури 1988 року і детально представляє фігурантів антиукраїнського погрому – тодішніх заступників голови Ради міністрів УРСР Марію Орлик (за теперішніми мірками, її посада рівнозначна віце-прем'єр-міністру Уряду з гуманітарних питань) та куратора з відділу

культури ЦК Компартії України Миколу Пархоменка (дотепер (!) залишається заступником голови Українського товариства охорони пам'яток).

Окрема тема – і не менш скандальна! – із 1988 року до 2015-ого патріотичне громадянське об'єднання очолював, а через низку «своїх людей» очолює й дотепер, сумнозвісний українофоб та україноне-нависник Петро Толочко...

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

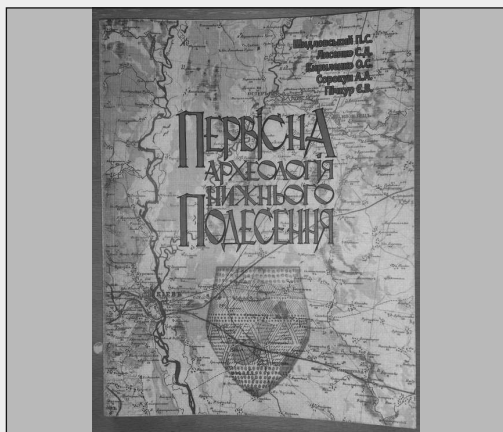

краєзнавство

■ АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОДЕСЕННЯ

Сучасні глобалізаційні процеси найбільше сприяють інтенсивному розвитку великих мегаполісів. Одним із них є Київ. Хвиля всепоглинаючої забудови столиці та передмість із кожним роком все більше форматує пейзаж під «бетонні джунглі». Під час цього процесу чи не найбільше потерпають археологічні пам'ятки, на які надзвичайно багата наша земля. Адже приватних забудовників і землевласників зазвичай не цікавлять рештки життєдіяльності давніх людських спільнот. Тому відбувається безповоротна руйнація археологічного літопису країни.

Зважаючи на вищеописану загрозу, серед науковців, які займаються археологічними дослідженнями в Україні, нині набуває популярності так звана «просторова» або регіональна археологія, завданням якої є ретельне комплексне вивчення давніх пам'яток певної території. У результаті такого дослідження, з одного боку, з'ясується хронологія розвитку регіону, а з іншого – визначається його роль у загальному історичному процесі. Під час збору інформації систематизуються усі наявні джерела – архівні, літературні, краєзнавчі, проводяться археологічні розвідки, вивчаються матеріали фондових колекцій, що походять із попередніх досліджень певної території.

На наш погляд, зразковим прикладом такого «просторового» дослідження є книга «Первісна археологія Нижнього Подесення», яка побачила світ минулого року і стала результатом кількарічної праці науковців Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту археології НАН України, інших установ і організацій. Наукове видання, авторами якого є Павло Шидловський, Сергій Лисенко, Олександр Кириленко, Андрій Сорочун і Євген Пічкур, описує археологічну спадщину Нижнього Подесення (Вишгородський та Броварський райони Київської області, житловий масив «Троєщина» м. Києва та Козелецький район Чернігівської області) від кам'яного віку до часів становлення Київської Русі.

У книжці детально описано понад 150 археологічних пам'яток, 104 з них удалося картографувати. Видання добре ілюстроване (близько 160 унікальних зображень) і ґрунтовно підкріплене посиланнями з майже 400 архівних документів і наукових праць.

Автори наголошують на необхідності посилення контролю за станом об'єктів культурної спадщини в регіоні, адже він потерпає від інтенсивного будівництва. Вони переконані, що по всій території країни необхідно проводити постійний моніторинг пам'яток археології – городищ, могильників, оборонних споруд та поселень – на державному рівні, з метою запобігання їхньої руйнації.

Євген БУКЕТ

В ім'я утвердження історичної правди

Євген БУКЕТ

Відтепер дослідники окремих поселень і земель України 28 травня відзначатимуть Всеукраїнський день краєзнавства – на честь відкриття в 1925 році у місті Харкові І Всеукраїнської краєзнавчої конференції.

Таке рішення ухвалив VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України, що відбувся 23 січня в конференц-залі Інституту історії України НАН України.

Робота поважного зібрання була сповнена академічного духу. Вітання організаторам, делегатам та учасникам з'їзду надіслали, серед інших, міністр культури України Євген Нищук та міністр освіти і науки України Лілія Гриневич. Про важливість краєзнавчої роботи говорили директор Інституту історії України НАН України Валерій Смолій, ректор Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова Віктор Андрущенко, голова Фонду «Рідна країна» Микола Томенко та інші.

Порядок денний роботи з'їзду включав, зокрема, звіт правління і ревізійної комісії НСКУ

за 2012–2016 роки, внесення змін до Статуту Спілки, а також обрання її керівних органів на наступні п'ять років. Найбільше за часом тривала звітна доповідь голови Спілки, члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. До її обговорення долучилися також голови обласних організацій: Хмельницької – Лев Баженов, Івано-Франківської – Михайло Косило, Волинської – Геннадій Бондаренко, Вінницької – Сергій Гальчак, Черкаської – Василь Мельниченко, Донецької – Валерій Романько, Одеської – Вячеслав Кушнір, Полтавської – Олексій Нестуля, Львівської – Микола Литвин, Чернівецької – Олександр Добржанський, Київської обласної – Григорій Савченко і міської – Олександр Гонча-

ров. Усі промовці схвально оцінювали роботу попереднього керівництва, тож особливих змін у складі керівних органів не відбулося. Зазначу тільки, що кількісний склад правління НСКУ скоротився з 73 до 59 осіб, що, однак, навряд чи має суттєве значення.

Як поінформовано на з'їзді, нині членами НСКУ є 2095 осіб. Однак окупація Криму та війна на Сході України негативно вплинули на роботу Спілки. Зокрема, на невизначений термін призупинена діяльність Кримської республіканської та Севастопольської міської організацій; суттєво ускладнена робота Донецької та Луганської обласних організацій, їхня юридична адреса перенесена до Слов'янська та Старобільська відповідно. Окрім того, за

порушення Статуту НСКУ та зраду інтересів України протягом 2014–2016 років – президія правління НСКУ, за поданнями Дніпропетровської, Донецької, Луганської обласних та Кримської республіканської організацій, виключила з членства понад тридцять осіб (зокрема, членів так званого «Союзу краєведов ДНР»). Також акцентовано, що з 2014 року припинилася співпраця НСКУ із науковими, освітніми та громадськими організаціями Російської Федерації.

Хочеться нагадати, що Національна спілка краєзнавців України за 2012–2016 роки відзначила 85-річчя журналу «Краєзнавство», 90-річчя створення Українського комітету краєзнавства, 100-річчя з дня народження першого голови НСКУ Петра Тронька. Активно ведеться науково-методична, видавнича, громадсько-просвітницька, інформаційна діяльність. Загалом, з'їзд краєзнавців укротримав підтвердив, що НСКУ залишається об'єднаним центром професійних дослідників і літописців рідного краю, кожен представник якого докладає максимум зусиль в ім'я утвердження історичної правди про минуле України та працює задля кращого майбутнього.

Фото Олексія ЛУПАНДИНА

Вручено Всеукраїнську літературну премію імені Зореслава

18 січня 2017 року в приміщенні Закарпатської обласної організації Національної спілки письменників України вручено Всеукраїнську літературну премію імені Зореслава за 2016 рік.

З часу її заснування (2008) лауреатами відзнаки стали відомі українські й зарубіжні україномовні літератори – лауреати Національної премії імені Т. Шевченка Дмитро Кремінський і Мирослав Дочинець; поети Василь Густі, Лідія Ходанич (Повх), Юрій Шип, Василь Місевич; прозаїки Сергій Федіка, Петро Ходанич, Іван Корсак; українські письменники Словаччини Іван Яцканин та Йосип Збіглей; літературознавці Лідія Голомб, Наталія Ференц, Наталія Ребрик та Іван Хланта. Оргкомітет визначив лауреатів 22 грудня 2016 року. Наго-

роду присудили: письменникові Дмитру Кешелі – за роман «Притчі долини снів», опублікований у книзі «Молитва за втраченими світами»; літературознавцеві, професору Дрогобицького педагогічного інституту Миколі Зимомрі – за книгу «Образки Срібної землі» та за популяризацію українського художнього слова у польському і німецькому мовному середовищах; академіку НАН України Миколі Мушинці – за літературознавчі праці, у яких досліджено літературу Закарпаття в загальноукраїнському контексті.

Дипломи та грошові премії лауреатам 2016 року вручили письменник Петро Ходанич та відповідальний секретар комісії з присудження премії, голова правління ЗОО НСКУ Михайло Делеган – за дорученням співзасновника відзнаки Станіслава Аржевітіна.

Голова правління ЗОО НСКУ також вручив Дмитрові Кешелі Грамоту Національної спілки краєзнавців України – за особистий вклад у розвиток краєзнавства.

З вітанням до лауреатів звернулися: ректор Закарпатської художньої академії Іван Небесник; генеральний консул Словацької Республіки в Ужгороді Янка Буріанова; краєзнавці – Михайло Делеган, голова обласної організації Національної спілки письменників України Василь Густі; письменники Сергій Федіка, Лідія Ходанич (Повх); журналіст і видавець із Пряшева (Словаччина) Ярослав Шуркало та інші.

Як зазначили на засіданні комісії В. Густі та М. Делеган, 2016-ий – останній рік існування премії у старому форматі, уже з 2017-ого все буде змінено.

Михайло ДЕЛЕГАН

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

■ КРАЩІ ТВОРЧИНИ

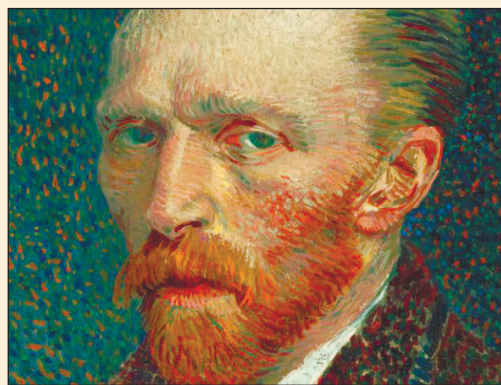
Унікальний арт-проект, для якого свої двері відкрив «Шоколадний будинок», об'єднав відомих жінок – художників, скульпторів і графіків, дизайнерів і ювелірів з усієї України. Учасники: Тетяна Малиновська, Ніна Мурашкіна, Ольга Селищева, Олеся Джураєва, Ольга Кравченко та багато інших. У рамках виставки представлені спецпроекти Зінаїди Ліхачової та Ліни Кондес. У ролі спеціальних гостей запрошені такі відомі художники, як Руслан Тремба та Олег Тістол, а також фотохудожник VarrIng (Ігор Бабій).

■ КОЛЕКЦІЯ-ПЕРФОРМАНС ПРО КОРУПЦІЮ

Її демонструють у рамках Ukrainian Fashion Week. Українські дизайнерки Моніка Бернар та Анастасія Сергачова створили колекцію-перформанс KORRUPTA, аби показати проблему корупції в українському суспільстві через мистецтво моди – як каталізатора та засобу оцінювання лицемірства багатих.

Колекція складається з одягу білого кольору, і це має показати, наскільки корупція в Україні є «чистою», «бездоганною» та невинною. І лише дві моделі – у червоному, вони символізують Луганську та Донецьку області, а втілення Криму авторки проекту вдягають у мішковину й представляють із зав'язаними очима.

■ «ВІНСЕНТ ВАН ГОГ – НОВИЙ ПОГЛЯД»

Фільм-виставку з такою назвою показали у столичному Multiplex Lavina Mall. Режисер – Філ Грабські, виробництво – Велика Британія; організатор показу – Британська Рада в Україні.

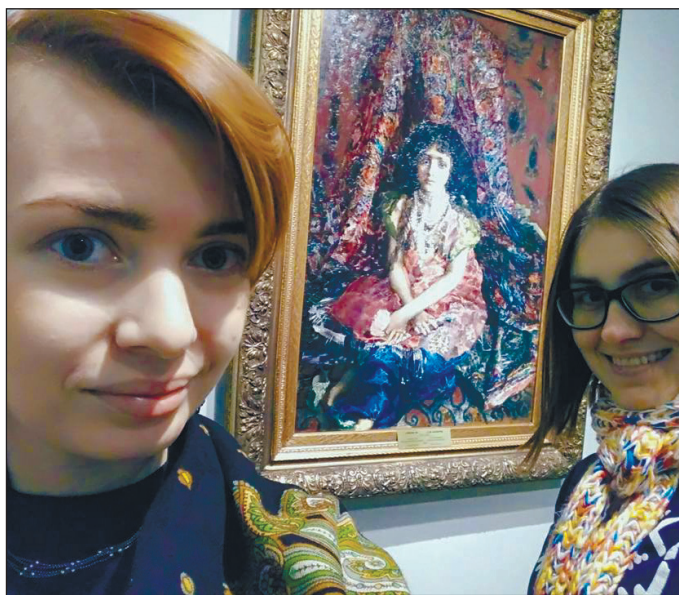
Музей Ван Гога в Амстердамі відчиняє двері для безпрецедентного доступу до всіх діамантів своєї колекції. Підготований у співпраці з кураторами музею до 125-річчя від дня смерті одного з найвпливовіших митців, цей фільм знову представляє публіці багатющу колекцію робіт визнаного генія пензля, пропонує інтерпретації провідних мистецтвознавців світу, а також розповідає про новітні дослідження творчості великого живописця, проведені співробітниками Музею Ван Гога.

Болюче перейменування

Однією з гарячих тем холодних днів січня у культурологічному житті-бутті стала проблема перейменування Київського національного музею російського мистецтва.

Гаряча тому, що, на думку науковців закладу, яка викладена на його офіційному сайті, не взято до уваги погляди колективу музею, наукових фахівців та громадськості. Сигнал тривоги докотився й до засобів масової інформації. Аби залишитися об'єктивними, ми вирішили навести різні точки зору.

25 січня цього року на засіданні Постійної комісії Київської міської ради з питань культури, туризму та інформаційної політики ухвалено рішення про перейменування музею, повідомляє його електронний ресурс. Нова запропонована назва – «Національний музей «Київська картинна галерея». Але ще перед тим (у листопаді 2016 року), за дорученням сесії Київської міської ради, музейникам запропонували обговорити питання зміни назви на загальних зборах, провести опитування серед відвідувачів. Упродовж майже двох місяців у музеї відбулася зустріч науковців із членами вищезгаданої комісії, де науко-

ві працівники одногослосно висловились за збереження назви «Київський національний музей російського мистецтва»; проводилося анкетування відвідувачів, більшість із яких підтримали теперішню назву. А 17 січня 2017 року пройшли загальні професійкові збори колективу: за рішення про збереження її проголосували 53 особи, проти – 12.

Науково-методична рада музею обґрунтовує позицію на тому ж сайті так: «Зібрання художніх творів, що належать до російської школи (цей зміст передбачає сучасна

назва), формувалося в Києві протягом майже цілого століття... Цей мистецтвознавчий термін застосовують до творчості митців різних національностей, які здобули художню освіту в навчальних закладах Москви, Петербурга-Петрограда-Ленінграда». Демонстративна ж зміна назви музею, вважають науковці, в умовах гібридної війни стане для злостивців приводом звинуватити Україну в русофобії та націоналізмі.

З'ясувалося, що ця історія торкається інтересів не лише працівників закладу. Екс-

депутат Київради, дружина спадкоємця відомої династії промисловців та меценатів, а нині мера Глухова Мішеля Терещенка Олена Єскіна на своїй сторінці у Facebook проголосувала за проект рішення, у якому немає згадки про меценатів Терещенків і відхилили пропозицію щодо перейменування на «Київський національний музей «Галерея Терещенків»».

Київський музей російського мистецтва відкрили у 1922 році. Тоді він мав назву «Київська картинна галерея». Із приватної колекції родини Терещенків до неї потрапили твори І. Шишкіна, І. Крамського, І. Рєпіна, В. Васнецова, М. Врубеля, скульптури М. Антокольського та інші.

«Коли говорять гармати, музи мовчать», – виринає з глибин пам'яті латинський афоризм. Сумно, що через соціальні конфлікти потерпає мистецтво та його шанувальники. Але чи можна було залишити «всю как есть?», адже до кожного не донесеш наукове обґрунтування і значення певного терміну. Для потенційного відвідувача – це просто Музей російського мистецтва у центрі столиці України, і які виникають асоціації у країні, де проводиться АТО, неважко здогадатися.

Плюралізм думок

На підтвердження доцільності або недоречності зміни назви закладу фахівці наводять аргументи.

Дмитро Горбачов, професор, кандидат мистецтвознавства: «Перейменування 1936 року Київської картинної галереї на Музей російського мистецтва було частиною русифікації України у 30-их роках. Ініціатор, мистецтвознавець Сергій Расвський розповідав: «Я запропонував перейменування ЦК КПБУ. погодилися, але зауважили, що експозиція бідненька. Сказав, що перенесемо сюди краще з Музею українського мистецтва – Левницького і Боровиковського, Рєпіна, Тропініна і Ге, Врубеля київського періоду». Український музей знекровили на

користь культури нашого суспілля».

Художник та письменник Альберт Фельдман: «Музей із такою назвою в сьогоденні Києві виглядає маргінально! Треба залучати молодь, а

для багатьох із них поки що все, пов'язане з цим етнізмом, болісно».

Наведені вище коментарі – із Facebook.

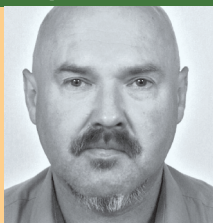
Олена Салата, експерт «Реанімаційного пакету реформ»

повідомила каналу «Культура»: «Давати музею назву галереї – це зміна статусу. Музей – зберігач творів, а галерея популяризує, але живе за рахунок продажу. Що буде зі спадщиною?»

У КМДА кажуть: в Україні не має бути музеїв, у назві яких згадується країна-агресор. Ганна Старостенко, заступниця голови КМДА, зауважила, що вони хотіли би повернути історичну назву, змінивши структуру музею, аби це стало певним музейним об'єднанням.

Сторінку підготувала
Лідія ОРЛЕНКО

На фото: у залах – твори класиків і сучасних українських митців (робота О. Ройтбурда – внизу)

редактор
Сергій БАХІН

сторінки історії

■ БАНДЕРІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Будинок вчителя став місцем проведення вже четвертих Бандерівських читань, що влаштовуються «свободівцями» з 2014 року.

Як згадав один із цьогорічних доповідачів, лідер громадсько-політичного об'єднання «Українська справа» Олег Вітвицький, перші читання, що відбувалися тоді у Колонній залі Київської міськдержадміністрації, проходили в атмосфері великого революційного піднесення, ейфорії від Євромайдану.

Нинішні – присвячені 100-річчю Української революції 1917–1921 років та 75-ій річниці створення УПА. Ініціатор проекту, директор Недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень» Юрій Сиротюк наголосив, що цьогорічні дискусії покликані дати відповіді на те, як завершити давно розпочату національну революцію в Україні, а також визначити, якою ж насправді є її мета і зміст та яку форму вона може мати. Ми постійно зіштовхуємося з незавершеністю українських революцій, адже йдеться про найдовшу в Європі національну революцію, яка почалася 1917 року і триває досі. Ми маємо припинити цей віковий біг по колу, переконаний Сиротюк.

Новацією читань 2017 року є Всеукраїнський конкурс студентських та аспірантських есе «Перспективи Української національної революції у XXI столітті». Премію в розмірі 40 тисяч гривень здобули одразу три переможці: історик Михайло Галушак, політолог Тарас Попов та філософ Ігор Загребельний. Перші двоє – учасники московсько-української війни, Т. Попов через загострення ситуації на фронті не зміг приїхати до Києва. Окрім трьох перших премій, відзначено ще п'ятьох лауреатів, між якими розділили винагороду за III місце – 10 тисяч гривень.

Вельми цікавим виступом стала промова колишнього генпрокурора Віктора Шішкіна. Він обґрунтував право народу на повстання. Адже, згідно з 5 статтею Конституції, ніхто не може узурпувати владу. Шішкін нагадав, що народ вже чотири рази виходив на спротив владі. І три перших виступи не були радикальними, при тому, що зіткнення траплялися, зокрема, коли «в'язали» студентів і під час Революції на граніті, і під час Помаранчевого майдану, і під час акції «Україна без Кучми». А ось останній спротив мав усі ознаки озброєного.

Пам'ять про голокост

Голокост – це трагедія не тільки єврейського народу. Під смертельні жорна тоталітаризму потрапили й роми, душевнохворі, військовополонені.

Саме таким був лейтмотив Десятого щорічного круглого столу, присвяченого черговим роковинам вшанування жертв нацизму, – «Українське суспільство і пам'ять про голокост: наукові та освітні аспекти». Як відомо, 2005 року Генасамблея ООН ухвалила рішення про встановлення 27 січня Міжнародним днем пам'яті жертв голокосту. Захід організували посольства Німеччини та Ізраїлю в Україні, офіс Ради Європи і представництво ООН в Україні, Український центр вивчення історії голокосту і Гете-Інституту. Саме у приміщенні останнього і відбувався захід.

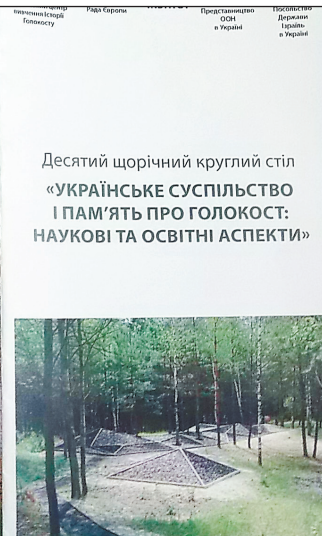
Місцеве населення обирало різні моделі поведінки стосовно жертв голокосту, зауважив у своєму виступі співробітник Національного музею-меморіалу «Тюрма на Лонцького» (Львів) Андрій Усач. Хтось рятував євреїв, хтось доносив, але більшість займала вичікувальну позицію. Іноді колабораціоністи ставали на шлях захисту своїх жертв. Як приміром, голова поліції на Рівненщині Федір Коритюк, котрий водночас із виконанням своїх обов'язків

переховував єврейку у власній хаті.

Наразі в Україні налічується 2544 праведники миру, це ті, хто рятував жертв нацистів, і це 10 % усіх праведників. Варто зазначити, що рятувати євреїв у Східній Європі було набагато небезпечніше, ніж десь у Франції чи Голландії. Якщо спійманого на переховуванні євреїв німця або голландця могли відправити у тюрму чи концтабір, то в Україні чи Польщі це була вірна загибель.

Доктор історичних наук Георгій Касьянов наголосив, що довгий час голокост розглядався винятково як єврейське питання, і лише останніми роками почали активніше говорити про постраждалих ромів, військовополонених,

Десятий щорічний круглий стіл «УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ПАМ'ЯТЬ ПРО ГОЛОКОСТ: НАУКОВІ ТА ОСВІТНІ АСПЕКТИ»

душевнохворих... Важливим кроком стала і поява в українських підручниках уроку про голокост. Треба розумі-

ти, що це частина нашої історії, наголосив Касьянов.

Відповідальний редактор наукового часопису «Голокост і сучасність. Студії в Україні і світі» Михайло Тяглий порушив «циганське питання» в ідеології націоналістичного руху. Документів тої пори залишилися обмаль, але згідно з одним, в ОУН ставлення до ромів різнилося залежно від їхнього способу життя. Ослі вважалися благонадійними, а ось кочові розглядалися у соціально-кримінальному розрізі.

У 1943 році доля ромів була незавидною: аби врятуватися, вони мусили десь «притулюватися» в бігах – чи то до червоних партизанів, чи то до УПА. Як правило, обирали «червоних»... Також були випадки, коли ромів рятували вчорашні сусіди.

Московські війська та Україна

Як московське військо з'явилося в Україні? Хто його запросив? Якою була його чисельність?

На ці питання відповідав кандидат історичних наук Вадим Назаренко – у своїй лекції «Російські війська на території Гетьманщини (друга половина XVII–XVIII століття)». Вперше озброєні загопи північного сусіда на постійній основі з'явилися на українських землях після перемовин Хмельницького з Московією (як тоді називалася Росія) стосовно військової допомоги в 1654 році.

Спочатку йшлося про 3-тисячний контингент, що мав стояти по Дніпровському ру-

бежу для захисту Гетьманщини, а також про допомогу польових військ сусідів козакам у війні з Польщею. Перший загін москвинів чисельністю 2605 вояків прибув уже в лютому-березні 1654 року, і розташувався він гарнізоном у Києві. А ось із вводом військ союзників до Чернігова гетьман не погодився.

Чисельність московських військ у Києві на початку другої половини XVII століття коливалася від 2 до 5 тисяч. У 1665 році сторони визначилися, що у Києві має бути п'ять тисяч солдатів. І лише на початку XVIII століття їхня кількість у місті скоротилася до 2–3 тисяч.

Чернігів, Переяслав, Ніжин і Остер також стали основними містами дислокації московських військ, розповів Назаренко. Навіть більше, з 1665-ого й до антимосковського повстання 1668 року московські залоги були навіть у невеликих полкових містечках. Згідно з домовленостями, в цей час у Переяславі перебували 2 тисячі вояків, із яких п'ятсот – у Каневі. По 1200 – у Чернігові й Ніжині, півтори тисячі у Полтаві, а в Кременчуці й Мотовилівці – по 300 тощо. Загалом, кількість московських військ у гарнізонах сягала 12 тисяч.

Найбільше чужинських військ було у Києві. В 1711–

1720 роках у місті розташовувалося 4 полки чисельністю 1300–1400 осіб кожен. Із 1721 року додався ще 5-ий полк, а загальна кількість сягала 6 тисяч. При цьому, офіційними місцями дислокації північного війська у першій чверті XVIII століття вважалися лише Київ і Глухів.

Загалом, на теренах Гетьманщини перебувало понад 20 тисяч солдатів із Московії. Якщо врахувати, що населення в краї налічувало близько 2 мільйонів осіб, то на одного московського вояка припадало 80 мешканців.

Сторінку підготував
 Сергій БАХІН

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

■ МАЙДАН – РЕАЛЬНА ІСТОРІЯ НАШОЇ КРАЇНИ

Читання п'єси «Ми, Майдан», яке в репертуарі значиться як прем'єра, вже вкотре відбулось на сцені Київського академічного театру «Колесо».

Про непересічну подію в історії України – Майдан 2013–14 років – скарбничка написаного і сказаного поповнюється новими і новими творами. Це й не дивно, адже людська психологія прагне осмислити ті обставини, які завдали болю...

Для створення п'єси «Ми, Майдан» письменниця Надія Симич відбирала свідчення очевидців із коментарів у Фейсбук протягом листопада 2013 – лютого 2014, створивши згодом на їх основі п'єсу. Коментарі у соціальній мережі були зібрані та складені у пазл, який відображає чітку хронологію подій. Тому не дивно, що саме цю п'єсу народна артистка України Ірина Кліщевська перенесла на сцену театру. Адже вона не просто актуальна, вона поглинає з головою в ту реальність, яка ще довгі роки буде відлунувати у душі кожного українця багатоголоссям...

«Складність саме в тому, що наші емоції, пам'ять, відчуття – все залишило настільки яскраві, сильні рани, що практично не було можливості відсторонитись і подивитись на цей драматургічний матеріал із холодним серцем і тверезим розумом. У цій п'єсі дуже важливе Слово. Воно настільки потужне, емоційно точне, вражаюче, що наші актриси й досі не можуть стримуватись під час вистави. Вони плачуть. І це не акторська майстерність. Це справжні почуття. Як режисер, я, напевно, могла б їм за це докоряти, проте як людина, я їх розумію, бо сама не можу стримувати емоцій», – розповіла режисерка – пані Кліщевська.

Без зайвого пафосу, без іронії та метафор, у повсякденному одязі, на фоні «майданівського антуражу», який вдало дібрала художниця Світлана Заїкіна, читали актори театру цю п'єсу. Музичне оформлення Олексія Куцоного підсилює читку: вокалісти з капели імені Л. Ревуцького заспівали «Ой, у лузі червона калина», «Пливе кача...», Гімн України. Це надало виставі-читці життєствердної енергії української нації.

Реакція глядачів була дуже промовистою: одні – плакали, інші – вигукували «Браво!» Попри те, що вистава-читка – це альтернативний жанр, який передбачає своєрідне тестування п'єси, можна констатувати: ця драма пройшла тест «на відмінно».

Елизавета ТАРАСОВА

Вистава вповільненої дії «під міністра»

Леся САМІЙЛЕНКО

Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка подивував новою прем'єрою виставою за твором Еріха Марії Ремарка «Три товариші».

Мабуть, сама думка про нашу дійсність надихнула режисера-постановника Юрія Одинокого на ідею згадати твір, який є співзвучним українському загалу.

Адже проблеми адаптації та реабілітації чоловіків, котрі після війни повертаються до мирного життя, тепер для них незвичного і непривітного, – це чи не найактуальніше соціальне питання на сьогодні.

У Ремарка ця історія трьох товаришів і тих, хто з ними, є показовим прикладом того, що мирна реальність іноді досить складна з точки зору повернення до цінностей, якими для кожної людини є почуття любові, але й не безнадійна з погляду реалізації потенціалу. В самому творі закладено ідею розвитку здібностей і талантів героїв. Адже кожен із трьох товаришів сам по собі – особистість.

Мабуть, неспроста режисер для цієї вистави обрав акто-

рів, яких, без перебільшення, можна назвати зірками сучасного українського театру. Напрошується асоціація на тему «битви титанів», адже на другому плані у спектаклі опинилися актори, які заповнюють сценічний простір однією своєю появою на сцені. Уявіть собі народних Олексія Богдановича, Остапа Ступку, Олексія Петухова, Євгена Шаха, Володимира Абазопула – в майже епізодичних ролях, які надто часто впродовж вистави або п'ють, або хитаючись, розгляють після цього, або...

Одна з глядачок під час антракту зауважила, що у Ремарка і Хемінгуей багато п'ють, але чи варто так затягувати спектакль заради того, аби продемонструвати все, що хотів сказати письменник... З цим погоджуюсь і я. Адже вистава,

квитки на яку вже продані за три місяці наперед, надто розтягнута саме через такі акценти, і незрозуміло, чому ці сцени так старанно «виписані».

Можливо, це так і не закарбувалося б у післясмаку від перегляду, якби ще не відчуття того, що народний артист Євген Нищук, судячи з усього, пропав у ролі головного героя Роберта Лакампа – як надзвичайно яскравий і неповторний актор моновиставного формату. Чогось йому бракувало, здавалося, що й він сам втомився грати упродовж чотирьох годин. Адже це чи не перша його роль, у якій він змушений проявитися сповна в зірковому антуражі своїх партнерів. Хоча режисер не помилився у своєму виборі, адже юного та закоханого героя і не судилося зіграти ко-

мусь із перерахованих вище одностатевих артистів. Євген Нищук і сам – вилитий Роби, який може і хоче бути щасливим, та не бачить тих перешкод, які йому ставлять найближчі з оточення.

Що ж до жіночого акторського ансамблю, згадується, що найщиріші глядацькі овації отримала виконавиця ролі Фріди, служниці пансіону, – заслужена артистка Ксенія Баша-Довженко, яку не затмарили своєю «народністю» ані фрау Залевська у виконанні Людмили Смородіної, ані... Досить цікава тема – розподіл ролей у цій виставі, адже не менш титуловану фрау грає талановита актриса Ольга Кондратюк, яка досі не має жодного звання. Уявіть собі ту ж «битву титанів», тільки у жіночій версії, яку всіма фібрами душі відчували театралі. І цей сегмент аналізу можна охарактеризувати коротко: «Віват честі й гідності на користь негитулованих!»

Уже традиційно бездоганною у виставі є робота художниці по костюмах, заслуженої діячки мистецтв України Наталі Рудюк, у якій зі смаком завжди і все складається. Адже візуально глядач відчуває Ремарківську епоху в усьому прикрасному й водночас у надивовиж сучасному стилі «ретро по-українськи».

«Дикі» іменинники

Епатажний, відвертий, соціальний, гострий та ще й незалежний, з'явився на світ «театр для дорослих» на ім'я «Дикий» 10 лютого – рівно рік тому.

І як тільки з'явився – одразу завоював свою аудиторію. Його продюсерка, засновниця й незмінна керівниця – Ярослава Кравченко – відповіла на декілька питань для читачів нашої газети.

– Яку виставу «Дикого» вважаєте «найдикішою»?

– Важко сказати, кожна з них «дика» по-своєму: якась за тематикою, якась за художніми і стилістичними засобами. Я дивлюсь кожну виставу, тому для мене з часом градус «дикості» падає. Але якщо гово-

рити про особистий рейтинг, певно, що «Попи, менти...» Саме тому ми й обрали її для святкування дня народження.

– Як протягом року Вам вдалося завоювати свого глядача та яку використувували для цього «приманку»?

– Ми запропонували відбірний театральний продукт із чіткою концепцією: театр, що

провокує. Люди, готові до провокації, і ті, яким набридла театральна класика, – прийшли до нас. Ми не використовуємо «приманки», просто вчасно інформуємо про події, даємо доступ до інформації, з повагою й увагою ставимось до кожного, хто виявив нам таку честь і обрав саме нас серед величезного розмаїття театральних продуктів.

– Яка найбільша мрія «Дикого»?

– Щоб був мир в Україні, щоб перестали помирати наші хлопці, щоб вороги припинили шматувати нашу землю.

Якщо ж повернутися до театрального і меркантильного, то їх багато, стосуються вони, як я вже казала, і створення Центру

незалежного театру, і врегулювання відносин із державою. Та перш за все, мені б хотілось... фуру. Ні, я не здуріла! Фуру, яку ми могли би переобладнати під мобільний театральний майданчик і проїхатися селами й обласними центрами України. «Дикий» – це театр для людей і про людей.

І мені прикро, що деякі українці проживають життя, ні разу не побувавши в театрі. Я знаю, що після наших вистав – людям хочеться змінити своє життя, вони бачать на сцені «Дикого» українські реалії, і це наштовхує їх на роздуми. Саме для цього театр і має існувати.

Спілкувалась Елизавета ТАРАСОВА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

МИСТЕЦТВО

■ БІЛЬ НА ХУСТКАХ

У своєму новому проекті художниця Альбіна Ялоза повідує про біль друком на хустках, що виводить її у поле релігійного мистецтва. Ялоза приховує, виокремлює і розділяє складові цілісного образу так, що цей релігійний зміст за потреби можна лишити непомітним. Проте він там є.

■ «ПІВДЕННИЙ АЛЬБОМ 2017»

Таку назву отримала фотовиставка Миколаївської обласної організації Національної спілки фотографів України. Її розгорнуто у Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. Представлено 44 знімки у різних жанрах – 22 фотографів. Особлива сторінка – світлина Юрія Першина, який загинув восени 2016 року, данина пам'яті чудовій людині та фотомайстрові.

■ ДУХОВНЕ ОЧИЩЕННЯ

У Національному музеї українського народного декоративного мистецтва розпочинає роботу виставка, яка є одним з етапів арт-проекту «П. Бевза. Йордань».

«На межі реального та ірреального», – так назвав цей проект Володимир Гойдаш, директор Art at the Institute Українського інституту Америки.

Петро Бевза є одним із найбільш визначних і плідних українських художників сьогодення. Йордан для художника – не тільки місце релігійного обряду, це процес осмислення або переосмислення буття. Вода – символ життєвої сили, в українській традиції вона означає духовне очищення, знаменує довговічність, нові почуття й емоції.

В експозиції представлені живописні твори Петра Бевзи з різних циклів, які відповідають запропонованій темі. А також чотири дерев'яні скульптури євангелістів Матвія, Марка, Луки та Іоана середини XIX – початку XX століття, які раніше перебували у колекції відомого лікаря, шістдесятника, колекціонера і дослідника українського народного мистецтва Е. Біняшевського (1928–1996), а тепер знайшли своє місце у музейному зібранні.

Японія: погляд митців України

Виставковий проект, присвячений року Країни Вранішнього Сонця в Україні, відкрито в Музеї історії Києва. Українські художники демонструють власне бачення цієї східної землі.

Мета проекту «Внутрішня Японія» – засобами візуального мистецтва відтворити ту роль, що її відіграє японська культура у світогляді українців, переосмислити кліше та встановити нові, інколи зовсім несподівані зв'язки й асоціації. Проект включено до переліку офіційних заходів Міністерства закордонних справ України та Посольства Японії в Україні – в рамках відзначення року Японії в Україні.

Виставку відкрито

Учасники: Андрій Блудов, Сергій Гай, Микола Журавель, Костянтин Зоркін, Гамлет Зінківський, Олексій Іванюк, Наталія Карпінська, Наталія Корф-Іванюк, Роман Романишин, Сергій Савченко, Петро Сметана, Денис Струк. Кура-

тор проекту – Андрій Накорчевський.

Японія – країна квітучої сакури, магічно привабливий край гейш і самураїв, Соні й Тойоти, Мурасакі Сікібу та Харуки Мураками. Здавалося б, цю країну витонченої екзотики знають усі, проте вона загадкова, як посмішка Джоконди, – зачаровує, інтригує і багато чого приховує. Яка ж Японія для українців? Вочевидь, її загаковість вплинула на митців так, що філософський зміст окремих картин став для глядачів, які не бували у цій острівній країні, незбагненим. Розгадати замисел допомогла кураторська екскурсія Андрія Накорчевського, професора університету Кейо (місто Tokyo).

«У роботі “Храм Самурая” Микола Журавель передає

нам за допомогою окремих елементів відчуття самурайських обладунків, Андрій Блудов у творі “Орігами. Щоденник” нагадує про легендарних японських журавликів. Інсталляція “Кістяний журавель” Костянтина Зоркіна є метафорою того, що ми – немов той птах: якщо маємо проблеми, то вони заважають нам злітати в небо. На тлі криволінійних форм усе це утворює ієрогліф, сенс якого важко вловити.

Атмосферний живопис – у Наталії Карпінської. Вона є відкриттям цієї виставки для широкого загалу, її чорно-білі твори “Таємний ліс”, створені лише із використанням води і туші, – у незвичній круглій формі».

Полотна Романа Романишина куратор порівняв із великими мандалами. Робота «Японський щоденник» – за мотивами детектива відомого японського письменника: є кіт, пістоль і жертва. Робота perfectly зроблена, підійшовши до неї ближче, починаємо розглядати деталі. Темі деталей, яка, за свідченням професора, дуже пасує до японської культури, присвячений триптих ще одного художника, Сергія Савченка – із назвою «Дрібниці».

Окрім Києва, проект буде представлено в інших містах України та в Японії.

Роман Романишин. «Японський щоденник»

Усміхається непоборна

Стільки джазу і сонця у цьому закладі ще не було! І такої цікавої збірки робіт Володимира Патики, на відміну від іноземців, містяни та гості столиці ще не бачили.

І причина цього – відкриття персональної виставки живопису «Джаз і сонце» народного художника України, лауреата Шевченківської премії, легендарного творця класичного мистецтва – Володимира Патики, переконані організатори. Експозиція, присвячена 90-річчю з дня народження майстра, розгорнута, знову ж таки, у Музеї історії Києва.

На виставці «Джаз і сонце» представлені унікальні роботи

з Національного художнього музею України та приватних колекцій. Музейники пропонують вдивитися у картини й побачити життєлюбство художника, відданість обраному

шляху та щирий український гумор.

В. Патик – візитна картка галицької школи живопису, постань, яка формувала прогресивну художню і національну

свідомість у умовах тоталітарного режиму радянського періоду. Митець відомий контраверсійним формалізмом 1960–70-их років і, попри вимоги комуністичних ідеологів, переслідування, впевнено і непохитно творив свій світ непереборної, усміхненої України.

Автор звертається до сюжетів, наповнених європейським змістом, модерними вианнями, але не позбавлених народних коренів. Художник виробив власний стиль – образно вишуканий, стилістично досконалий, емоційно наповнений кольором і звуками джазу.

Виставку можна оглянути до 26 лютого.

Сторінку підготувала
 Світлана СОКОЛОВА
 Фото Віктора ПОПОВА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КАНОН – УКРАЇНСЬКИМ ШКОЛЯРАМ

Всеволод Ткаченко вже понад сорок п'ять (!) років перекладає французьку та франкомовну поезію українською мовою. (А крім нього, після відходу Михайла Москаленка, начебто, й ніхто. . .) Тож він – знаний майстер цієї справи, і тут досить назвати хоча б «Поезію Африки», де він стлумачив франкомовну частину, та «П'яного корабля» Артюра Рембо – блискучий – і в українському озвученні, й у відповідності оригіналу – витвір його руки. . .

А це вже завдяки перекладацькому натхненню Всеволода Ткаченка засвітив-засяяв українським дітям і дорослим «Чарівний ліхтар» (Київ: «Український письменник», серія «Об'єднана Європа – українським дітям», 2016) класика бельгійської літератури – Моріса Карема!

Я прочитав ці переклади з великою насолодою, і всім їх раджу. Не втримаюсь, наведу тут бодай перший із цих Каремівських віршів, котрим відкривається книжка.

Ось як він звучить в українському варіанті:

МАМУНІ

*В моєму серці для мамуні
 Бує більше руж, петуній,
 Ніж по садках і квітниках.*

*В моєму серці для мамуні
 Дрозди виспівують манюні
 Гучніше, ніж по всіх гаях.*

*І є ще стільки подарунків
 В моєму серці для мамуні –
 Палких і ніжних поцілунків.*

Наведу й оригінал:

POUR MA MÈRE

*Il y a plus de fleurs
 Pour ma mère, en mon cœur,
 Que dans tous les vergers;*

*Plus de merles rieurs
 Pour ma mère, en mon cœur,
 Que dans le monde entier;*

*Et bien plus de baisers
 Pour ma mère, en mon cœur,
 Qu'on en pourrait donner.*

Схоже, перекладач старався відтворити звукопис французького першотвору – і досяг у цьому безперечного успіху. Зайве й казати про стовідсоткову змістову відповідність оригіналові.

Французьке слово *saigême* означає «ясла», й український текст бездоганно відтворює дитинну ніжність почуттів маленької людини до рідної матері. . .

Так само гарно звучать у цій книжці й інші переклади Всеволода Ткаченка. У нього збережено всі особливості авторського стилю, майстерно відтворено ритми, зовнішні й внутрішні, дбайливо збережено архітектоніку кожного першотвору. Не дивно, що українською мовою зазвучали дванадцять пісень у натхненно-ліричних перекладах Всеволода Ткаченка, зокрема й відома – «Повернення короля».

Гадаю, тут зайвим було б розлоге цитування чи доскіпливо-зоільський аналіз кожного віршового рядка.

Тож я абсолютно переконаний: ця видатна праця – незаперечно блискуче досягнення знаного майстра поетичного перекладу Всеволода Ткаченка – цілковито заслуговує на відзначення премією імені Максима Рильського.

Олександр МОКРОВОЛЬСЬКИЙ, член НСПУ, лауреат премії імені М. Рильського

Музична енциклопедія

У Чернівцях вийшов друком довідник «Музичні товариства Буковини», присвячений 25-річчю від дня заснування Чернівецького обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки.

Видання містить коротку інформацію про історію виникнення і функціонування музичних товариств Буковини (середина XIX – початок XXI століття), стислу характеристику діяльності членів осередку, керівників обласного відділення, галузевих асоціацій, творчих діячів секретаріату НВМС за роки незалежності України.

Підготував довідник голова Чернівецького обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки, доцент кафедри музики ЧНУ Олександр Залуцький, котрий також є автором низки відомих мистецьких видань. Ця ґрунтовна праця здійснена вперше за всю історію існування музичних громадських організацій на Буковині, а тому заслуговує особливої уваги і поваги.

Книга розрахована на фахівців у галузі музикознавства, мистецтвознавства; сфери культури, засобів масової інформації; працівників музеїв, бібліотек, архівів; дослідників, науковців, краєзнавців; учнівську, студентську молодь, учителів і викладачів музичного мистецтва загальноосвітніх і музичних шкіл, середніх спеціальних і вищих мистецьких навчальних

закладів різних рівнів акредитації; широкого кола шанувальників історії музичного і вокально-хорового мистецтва буковинського краю.

Видання містить розгорнуту передмову, де автор торкається історичних періодів заснування громадської організації на Буковині, інформацію про роки обрання її очільників та об'єктивну оцінку творчості усіх його членів, керівників, творчих дія-

чів тощо. Стислі повідомлення бібліографічного характеру про особисту творчість членів товариства, мистецьких лідерів, керівників творчих професійних і аматорських художніх колективів, педагогів-музикантів, науковців – доповнені важливою інформацією про їхню спільну творчу, наукову, навчально-методичну, мистецько-громадську діяльність, що має неабияке значення для оцінки їхньої колективної мистецької праці.

Дані про членів обласного осередку та секретаріату НВМС супроводжуються їхніми персональними світлинами, власною бібліографією. Автор уміло використовує систему скорочень загальновідомих і часто вживаних слів, словотворень, у книзі представлено їхній перелік.

Добірка матеріалів про яскравих митців краю, членів НВМС збагатить не тільки мистецьку скарбницю Буковини, але й слугуватиме підручним матеріалом для вчених, мистецтвознавців, журналістів, різних мистецьких навчальних закладів всеукраїнського масштабу та прикладом для створення аналогічних видань в інших територіальних осередках музичної спілки.

Вадим ЛІСОВИЙ,
 кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музики Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, заступник голови Чернівецького обласного відділення НВМС

Презентація збірки поезій «Неси Зірку» Олексія Маслова

Олексій Маслов

25 січня у конференц-залі Чернігівської ОУНБ імені В. Короленка – в рамках засідання клубу «Краєзнавець» – відбулась презентація збірки поезій відомого чернігівського поета

та журналіста Олексія Маслова «Неси Зірку».

Ведуча заходу, бібліотекар відділу краєзнавства Тетяна Шумська, розповіла про життєвий і творчий шлях старшого редактора Чернігівського обласного телебачення Олексія Маслова, ознайомила зі структурою та змістом прем'єрної збірки поета. Вона зауважила, що книга видана коштом обласного бюджету в рамках Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки – за результатами конкурсу рукописів місцевих авторів. Переважна частина накладу книги буде розповсюджена по бібліотеках та освітніх установах області.

Автор книги розповів про творчий пошук та роботу над виданням, відповів на запитання присутніх. А ще майстерно читав свої вірші, які

аудиторія зустрічала зі щирими емоціями. Засідання клубу перетворилось на творчу зустріч у літературній вітальні. Привітали автора з виходом першої збірки та побажали йому подальших успіхів у творчості письменника Володимир Гільчук (Ніжин), Олена Конечна; доктор філософських наук Марина Столяр;

співробітник Українського інституту національної пам'яті Сергій Бутко; кандидат філологічних наук Людмила Зіневич; журналіст Василь Чепурний та інші.

Присутні мали також нагоду ознайомитися з книжково-інформаційною виставкою «Пізнати хочу все на світі... (Олексій Маслов)».

редактор

Єлизавета ТАРАСОВА

україна і світ

■ «АЗАРІВСЬКІ» ЗАКОНИ ОБМЕЖУЮТЬ КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК

Останнім часом Український культурний центр у Парижі почав жити прогресивним життям: завдяки активній позиції першого секретаря з питань культури Посольства України у Франції Ірени Карпи, яка ініціює дуже багато процесів та проектів. Утім, дуже шкода, що саме через брак коштів та певні законодавчі неврегулювання це інколи нагадує «сізіфову працю».

Ірена Карпа: «Справді, Україна станом на сьогодні накопичила такий великий потенціал, який просто необхідно демонструвати в Європі. Власне, це поволи й відбувається, але шкода, що далеко не в такому обсязі, який міг би вважатися справжньою культурною політикою. Це відбувається з різних причин, і не завжди через проблему відсутності фінансування».

Наприклад, бюджет на «Салон дю лівр» (Паризький книжковий салон) Посольство попросило першочергово. Салон вже у березні, і якщо ми хочемо нормальне місце для національного стенду, треба рухатися швидше.

Оренда притомного стенду для літчастини і для артбуків коштує близько 18 тисяч євро. Для порівняння: бути запрошеним містом коштує 500 тисяч євро, запрошеною країною – 1 мільйон, що запросто дозволяє собі Росія. Безкоштовно – бо ми прекрасні й економимо державні кошти – нам нічого не дає.

Це сама оренда, ще ж є приїзд і поселення авторів та видавців, які мають виступати. Але сьогодні діє Постанова Уряду № 102, ухвалена за часів відомого іміджмейкера України Азарова. Вона забороняє (!) в рамках здійснення культурної дипломатії оплачувати квитки і готелі українським митцям і науковцям.

Тобто навіть якщо теоретично нам дали бюджет, який ми просили, за нього можна орендувати стільці й телевизор, а от людей доведеться шукати на місці – з числа діаспори, або ж клонувати...

Логіка цього всього для мене, людини, що прийшла з громадянського суспільства, лишається загадковою. А потім ми заходимо взагалі в якесь «задзеркалля» – у постанову № 65, вона ж повному № 710.

Цей прекрасний зразок законотворчості забороняє Україні брати участь в усіх (!) потужних, крутих, значущих міжнародних заходах. Виняток – Франкфуртський ярмарок і Венеційська бієнале, право на які виборили активісти вкупі з Олею Жук.

Тобто посольства можуть організувати свої власні заходи, запрошуючи одних і тих самих людей із діаспори. Але за такою схемою неможливо взяти участь у великій події світового значення, з уже готовою комунікацією, рекламними площами, прес-зв'язками тощо.

А від цього залежить багато справді класних проектів різних культурних інституцій, які Оля Жук запропонувала до бюджету 2017 у різних країнах. Що з ними буде тепер – незрозуміло.

На 2017 рік у Франції ми попросили бюджет ще на «Салон анімації в Аннесі» та на великий паризький фестиваль формату «Французької весни» – «Україна – вільна сцена». З нами готові співпрацювати французи. Вони зацікавлені достойним українським культурним продуктом, повірте. І в нас він є, що найцікавіше.

Але чомусь усе робиться для того, щоб Україна лишалася містечковою, щоб не треба було підійматися і щось робити. Переписують як не старі «совкові» закони, то закони часів Януковича. Ну, бо ж легше сказати «це неможливо, бо отак написано».

Українські художниці підкорили Париж

Надія СОНІНА

Вісім жінок – майже як у знаменитому французькому фільмі Франсуа Озона – днями наробили галасу в Парижі. Вісім українських художниць та дизайнерок показали виставку «Ефект хризаліди», яка нещодавно завершилася в Українському культурному центрі.

Тема експозиції була дуже гострою – зміна соціальних ролей чоловіків і жінок, яка вважається сьогодні загальноноситовим соціальним феноменом. Адже життя сучасної жінки, до котрої зараз надто багато вимог, справді непросто. Настільки, що часом вона наче перестає бути жінкою, втрачаючи свою природну сутність. Однак куратори проекту Оксана Шевченко й Анастасія Білецька підійшли до цієї проблеми з іншого боку. За допомогою оригінальних об'єктів, створених спеціально для виставки, був наочно продемонстрований непогаслий закон: ніякі обставини не можуть змінити жіночої природи і вбити потребу краси, навіть сама жінка.

Отже, в головному залі Українського культурного центру в Парижі жіноча енергія, накопичена поколіннями, вийшла назовні. І проявилася за допомогою прекрасних арт-об'єктів, створених у різних творчих техніках – від старовинного ремесла витинанки і «бабусиною» в'язання

Ірена Карпа

– до фотоарту, дизайнерських об'єктів, ультрасучасних фешн- і відеоінсталяцій. Символом проекту послугувала лялечка метелика золотистого кольору, яка називається «хризаліда».

У Парижі, на авеню де Мессін, 22 (до речі, колись цей будинок належав Алену Делону, актор жив тут із зіркою екрана Ромі Шнайдер), відбувся фурор сучасного українського мистецтва. І вісім лялечок-хризалід перетворилися на метеликів та розправили прекрасні крила. Здавалося б, чим можна вразити досвідчену паризьку публіку? Але нашим художницям це вдалося.

5 кілометрів ниток знадобилося дизайнерці Олені Шабалтас для створення величезної в'язаної інсталяції (її твори можна побачити також на січневій сесії паризької виставки Maison & Objet цього року). Для Дарини Алешкіної джерелом натхнення став папір, із якого вона зробила гігантські мережива у старовинній українській техніці «витинанка». До речі, саме вони викликали найбільшу увагу та подив відвідувачів, адже це для французів досить екзотичне мистецтво, яке, втім, виглядало дуже сучасно.

Дизайнерські предмети із «задзеркалля» на межі дизайну й арту з дерева і скла – надихнули Інну Педан, а дивовижний макросвіт перетворився в маленьку трагедію у творах Дарини Балової. «Райський» живопис і «Квіти на Марсі» з'явилися в Парижі завдяки відомій графічній дизайнерці та художниці Ользі

Селищевій, що відома серією креативної реклами для Київського зоопарку. «Складки пам'яті» стали фешн-об'єктом у вигляді спідниці Лізи Воловської. Ательє KOZAKIVSKI представило сукню, яка ніколи не вийде з моди, адже вона красива... Вся експозиція жила та вражала – завдяки «живим картинам», створеним київською студією сферичних фільмів ATMASFERA 360.

Посол України у Франції Олег Шамшур зазначив: «Дуже приємно та відрадно, коли бачиш у рідних стінах Культурного центру проекти, втілені на дуже високому міжнародному рівні – і з точки зору концепції, і виконання, при цьому без втрати оригінальності й самобутності. Це ще раз доводить, що українське творче мислення та креативність – саме те, що може стати нашою перевагою в Європі».

Я вважаю, для Українського культурного центру – чудового майданчика, яким володіє Україна в Парижі – дуже важливо демонструвати українську культуру в такому сучасному форматі. Адже саме така мова більш зрозуміла французам, вони її прекрасно сприймають. Спостерігаючи за відвідувачами, одразу відчуваєш, що «є контакт», навіть не треба нічого пояснювати та розтлумачувати. Безумовно, я хотів би, щоб таких виставок було більше, щоб культурний процес тут не переривався, щоб у будь-який момент у кожного була можливість прийти і подивитися на українське мистецтво. Хотів би, щоб паузи між проектами були наймен-

ші, щоб Культурний центр перетворився на культурно-мистецький осередок, в якому постійно триває життя».

Але це неможливо зробити наразі без підтримки меценатів, адже фінансування держави не покриває потреб. Я дуже чекаю бажання та готовності спонсорів вкласти кошти у промоцію України у Франції. Дехто з них мешкає саме тут, і в нас був позитивний досвід такої співпраці.

Сьогодні саме приватні ініціативи могли б вирішити багато завдань для втілення культурної політики».

Втім, увага і реакція паризької публіки на «Ефект хризаліди» ще раз довели: українське мистецтво і дизайн можуть бути дуже актуальні й затребувані у Франції. Цікаво, що проект реалізований завдяки підтримці французької компанії Maïno, яка тут буде займатися просуванням українського дизайну.

Посол України у Франції Олег Шамшур

Це унікальний випадок захищеності в Україні, її культуру і мистецтво парижанина в третьому поколінні Олександра Старинського, який не тільки відмінно вивчив мову, але й глибоко знає українську літературу і є палким патріотом нашої країни. На його думку, дизайнерські та мистецькі речі, створені українцями, справді вирізняються особливою душевністю, креативністю, при цьому їхня якість може бути європейського рівня. Мабуть, тільки з Парижа можна розгледіти свій скарб. Залишається сподіватися, що цей успіх стане детонатором великих перспектив.

Фото Тео Хамінг-Буф'є

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

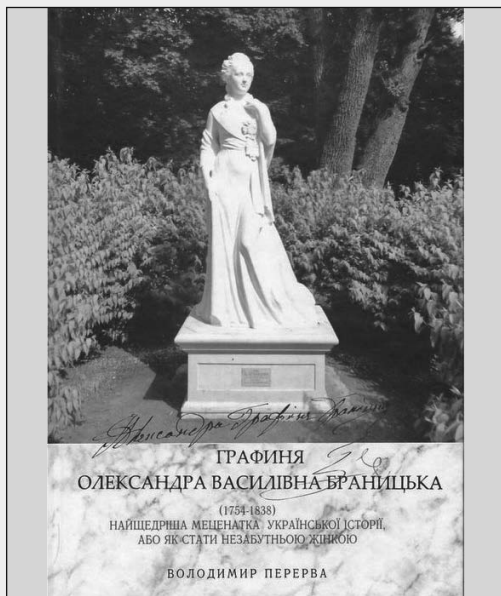
література

Муза і Майстер

■ СПАДЩИНА ГРАФІНИ БРАНИЦЬКОЇ

Протягом недавнього часу у Білій Церкві побачили світ кілька видань, присвячених колишнім власникам цього міста й околиць – графам Браницьким. Останнє – фундаментальна праця Володимира Перерви «Графиня Олександра Василівна Браницька (1754–1838). Найщедріша меценатка української історії, або Як стати незабутньою жінкою».

Назва, як на мене, дещо пафосна, адже мова йде про представницю олігархічної родини, яка у XVIII столітті була прямо причетна до ліквідації російською імператрицею Катериною II запорозького козацтва та Речі Посполитої, а в XIX – «прославилася» корупційно-монополюючою діяльністю й активним насадженням кріпацтва, зокрема, у Правобережній Україні. Олександра Браницька, про яку написана книга, за часів Катерини II була, за твердженням автора, другою за впливом жінкою Російської імперії, «донькою свого часу», а відтак – палким реалізатором імперської політики.

Проте слід визнати, що кількість документів, яку залишили по собі магнати Браницькі в різних архівах світу, справді вражаюча. Це безцінне джерело з історії сотень населених пунктів, що належали до їхніх маєтків на Київщині, Поділлі, Волині, Херсонщині й у Криму. Їх вистачить не на одне дослідження, чим активно користуються і науковці з Білої Церкви. Так, Володимир Перерва впродовж багатьох років досліджує Браницьких у архівах Києва, Москви, Санкт-Петербурга, Сімферополя, Житомира, Смоленська та інших міст. 2010-ого року вже побачила світ його книга «Графи Браницькі: підприємці та меценати». Дослідження про Олександру Браницьку також виконане в розрізі її підприємницької та меценатської діяльності.

Шедевр садово-паркового мистецтва, туристична перлина Білої Церкви парк «Олександрія» – був започаткований Олександрою Браницькою і, за популярною місцевою легендою, названий на її честь. Також на її кошти споруджено десятки церков, медичні, поштові та освітні заклади, утримувалося до сотні церковнопарафіяльних шкіл тощо. Володимир Перерва вдалося показати ту спадщину і діяльність графині, завдяки якій її ім'я назавжди залишиться в історії нашої країни. Книга містить кілька сотень послань, проілюстрована унікальними архівними документами і буде корисною всім, хто цікавиться історією України кінця XVIII – першої половини XIX століття.

Євген БУКЕТ

Тарас ГОЛОВКО

Олександр Бакуменко не філолог за фахом, він вважається фахівцем із технічних засобів сучасних комунікацій.

Свого часу закінчив факультет прикладної математики Київського політехнічного інституту. Працював, як зазначається в його біографії, на інженерних і керівних посадах у галузі зв'язку.

У вітчизняній літературі ім'я Олександра Бакуменка стало відомим після того, як він спробував себе спочатку у поезії, а потім у прозі, випустивши у світ збірки лірики «Серпневий падолист», «Сніги ідуть весною», «Батьків камертон», «У пісні вічності душа...», «Напуття», художньо-документальні повісті «Захисник Чернечої гори», «Зодчий слова» та інші.

Нинішнього року у державному видавництві «Україна» світ побачила збірка літературознавчих нарисів «Доброзвучна муза» Олександра Бакуменка – у рамках програми «Українська книга». У книжці вміщено розлогі авторські розповіді про таких лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка, як Андрій Малишко, Олесь Гончар, Олексій Колемієць, Дмитро Білоус, Ліна Костенко, Борис Олійник, Петро Перебийніс, Володимир Забаштанський.

Передмову до видання написав прозаїк, публіцист, лауреат Державної літературно-мистецької премії імені Лесі Українки, професор Київського національного університету Юрій Ярмиш. Його, на жаль, з нами вже нема, та лишилась пам'ять про нього – як про порядну і совісну людину.

Вступне слово, яке Юрій Ярмиш назвав «Монумент музі», торкається всіх аспектів літературознавчої праці Олександра Бакуменка, якою він успішно займається останні п'ятнадцять років.

«Своєю подвижницькою діяльністю в літературно-критичному амплуа Олександр Бакуменко доводить, що критичний жанр у його свідомості має три верхівки тризубу: особисту концепцію, принциповість і художній смак, – такого висновку доходить Юрій Ярмиш. – Про це переконливо свідчить монумент Олександра Бакуменка Музі – нова збірка літературознавчих, критичних оповідань-есе «Доброзвучна муза», до якої увійшли тридцять чотири літературні портрети відомих українських письменників, що своєю творчістю вписали яскраві сторінки у славну вісімдесятирічну історію існування Національної спілки письменників України».

Першим серед цієї плеяди видатних майстрів писемного слова надбудуємо ім'я видатного лірика, лауреата кількох державних премій Андрія Малишка, з яким Олександр Бакуменко, виявляється, був особисто знайомий. Зустріч із прижиттєвим класиком відбулась завдяки друж-

нім стосункам між Андрієм Малишком і Бакуменком-старшим – Данилом, доля звела їх разом на фронтах Другої світової війни.

«На все життя закарбувалися в моїй пам'яті напутні розмови майстра про поезію, про народну і сучасну пісню, загалом про літературу і життя, – ділиться власними спогадами в нарисі Олександр Бакуменко. – Ось лише деякі записи з моїх тодішніх блокнотів: «Вірш, поетичне слово приходить у людську свідомість уже після дитинства, а пісня входить у духовне ество з молоком матері. Нема пісні – і марніє, мертвіє людська душа. Пісня завжди має народну адресу».

Наступний літературознавчий есей «Звогну натхненне слово...» автор присвятив першому в історії Шевченківської премії лауреату 1962 року, автору роману «Людина і зброя» Олесеві Гончару. Напевне, найбільша цінність цього нарису у тому, що Олександр Бакуменко відшукав у музейних архівах і бібліотеках чимало маловідомих фактів із життя і творчості Олесь Терентійовича. Можливо, хтось із широкого читачького загалу і не знає, що з 997 осіб, які у червні 1941 року прибули до Чугуївських таборів під Харковом перед відправкою на фронт, вже наприкінці того ж року лишилося в живих із пораненими лише тридцять сім. Цікаво, що з цих тридцяти семи, як пише Олександр Бакуменко, стануть у майбутньому видатними письменниками Олесь Гончар, Григорій Тютюнник, Дмитро Білоус, Михайло Пилипенко, Данило Бакуменко...

Інші, не менш цікаві факти спливають у нарисі про Ліну Костенку, зокрема, про її здатність пророче передбачити майбутнє у власних поетичних творах. На цю особливу рису вродженого таланту поетеси неодноразово вказує у своїй розповіді автор, а ще висловлює особисте розчарування, що ті, хто належить до вищих ешелонів

державної влади, мали б дослухатися до мудрих порад письменниці.

«До державної діяльності вітчизняних можновладців Ліна Костенко поставилася зі зневірою, – констатує Олександр Бакуменко. – “Гряде неоецинізм. Я в цьому не існую...” За її висловом, політики, як мистецтва керувати країною, в нас немає – є лише “блатні розборки”. “В мені щодня вбивають Україну”, – писала поетеса, відтворюючи загальнонародну думку. Для кожного українця неозброєним оком стало видно, що будь-яка влада з легкістю на біле може сказати чорне і навпаки». Зауважимо, що згадуваний нарис датовано березнем 2005 року.

Здається, найбільш вдалою розвідкою Олександра Бакуменка виявилася та, де він надзвичайно скрупульозно і глибоко аналізує творчий доробок ще одного класика сучасності – поета, публіциста, перекладача, Героя України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, академіка НАН України Бориса Олійника.

У багатьох сучасників постать письменника і досі викликає суперечливі думки. Як його в останні десятиліття лише не називали: й ортодоксальним комуністом, і націонал-автономістом, і яскравим прихильником комуністичної ідеї, і... Щоправда, навіть найцинічніші критики й ідеологічні опоненти визнавали його вроджений поетичний дар, завдяки якому Борис Олійник заслужено посів почесне місце на вітчизняному літературному Олімпі.

Задля того, щоб висвітлити багатогранність таланту поета, Олександрові Бакуменку потрібно було охопити всі періоди його творчості, а вони нараховують не одне десятиліття. І з цим завданням він успішно впорався, не оминувши навіть активної громадської діяльності Бориса Олійника в часи його депутатства і в ролі багатолітнього очільника Українського фонду культури. «Не мені оцінювати мої дії, але я вже в тому віці, коли треба думати про душу, а не про те, хто що мені скаже, – цитує Бориса Олійника автор нариса. – Ми повертаємося до того, що є святині, які не можна ні купити, ні продати, – це Вітчизна, мати, батько, батьківщина».

В кінці книги автор поринає у спогади про батька, який виявився першим вчителем у його літературних починаннях. Одна з настанов Данила Бакуменка сину звучала так: «Пиши так, щоб читач не міг відірватися від тексту». Поклавши руку на серце, скажемо: читати книгу «Доброзвучна муза» справді цікаво, хоч і не у всьому можна погодитися з автором книги.

Думається, що у кожного наступного читача, до рук якого потрапить збірка нарисів «Доброзвучна муза», сформується особіне сприйняття прочитаного, складеться уявлення про Олександра Бакуменка, котрий долучився до популяризації видатних українських письменників різних поколінь.

редактор
Світлана СОКОЛОВА

Музика

РОМАНТИЧНІ АКОРДИ ФРАНЦА ШУБЕРТА

Подвійною прем'єрою відзначили 220 річницю з дня народження відомого усьому світові композитора, автора знаменитої Ave Maria Франца Петера Шуберта – 27 січня у Київському Будинку вчених НАН України. Там напередодні річниці відбувся концерт, який підготувала Муніципальна академічна чоловіча хорова капела імені Л. Ревуцького.

Вечір під назвою «Музики Вінець» вони показували вперше, як і вперше підготували концерт, демонструючи тільки своїх солісток: заслужених артисток України Валентину Іваненко (сопрано), Вікторію Заболотьку (сопрано), Анну Зарецьку (сопрано).

«Це прем'єра для нашого творчого колективу, адже ми вперше робимо програму виключно з сольних номерів, де представляємо трьох наших чарівних солісток», – зазначив художній керівник колективу Андрій Карпинець.

Капела імені Л. Ревуцького веде активну гастрольну діяльність – як по Україні, так і за кордоном. Більше двадцяти разів були тільки у Великій Британії. Також гастролювали Польщею, Німеччиною, Бельгією, Ізраїлем, Білоруссю тощо.

«Ми переважно їздимо з двома програмами, це – українська народна музика та українські народні пісні. Хотіли відзначити, що де б не були, українська народна пісня сприймається в усіх країнах “на ура” і без особливого перекладу», – додав пан Андрій.

Єдиний в Україні професійний чоловічий хоровий колектив не зміг оминати річницю такої знакової особи, засновника епохи романтизму (в музиці) Франца Шуберта, хоча для чоловічого хору той нічого не написав. Тому, за словами керівника капели, у музикантів виникла ідея зробити переважно «жіночий» музично-вокальний концерт. Жіночу компанію доповнив віртуоз фортепіано Дмитро Отич, який акомпанував солісткам і в парі з Варварою Туртою виконав декілька сольних номерів.

Вечір, який був сплетений із музичних номерів, пісень та поезії про видатного композитора, відбувся у кращих класичних традиціях. Солістки у бальних сукнях сповнили концерт духом епохи романтизму. Елементом чудового тандему з концертом була затишна зала Будинку вчених, яка підкреслювала аристократизм цього чудового виступу.

Ведуча – актриса театру «Колесо» Аліна Проценко – доповнювала вечір поезією на основі біографії композитора.

Загалом, концерт відбувся на одному диханні та залишив чудовий післясмак, як залишає його гарне вино.

Елизавета ТАРАСОВА

Епохальний Чайковський

Віра САМОЙЛЕНКО

У Колонному залі імені М. Лисенка Національної філармонії України прозвучала музика Петра Чайковського у виконанні Заслуженого академічного симфонічного оркестру Українського радіо та скрипальки, заслуженої артистки України Богдани Півненко.

Скрипалька, яку називають «Паганіні в спідниці», того вечора наповнила твір вищою душевною гармонією. Слухачі отримали справжню естетичну насолоду від концерту, адже музика одного з найвидатніших композиторів XIX століття здатна проникати в глибини серця слухача й торкатися найтонших струн людської душі.

У першому відділі прозвучав Концерт для скрипки з оркестром ре-мажор. Сольну партію виконала лауреатка багатьох міжнародних конкурсів та фестивалів, солістка Національного ансамблю солістів «Київська камерата» – Богдана Півненко. Як концертний музикант, Богдана виступає з визначними диригентами й оркестрами нашої країни та закордону.

В історії створення цього концерту є цікавий факт: Чайков-

Богдана Півненко та Володимир Шейко

ський спочатку мав на меті присвятити свою музичну роботу відомому скрипалю того часу Леопольду Ауеру, проте Ауер не зважився зіграти твір такого рівня складності. Тож першим виконавцем та популяризатором концерту став скрипаль Адольф Бродський. Музикознавці та виконавці ставлять Концерт для скрипки з оркестром ре-мажор П. Чайковського в один ряд зі зразковими творами цього жанру Бетховена, Мендельсона, Брамса.

Богдана Півненко вразила блискучою грою та інтерпретацією, поєднавши поетичну глибину зі скромною витонченістю, а зворушливу заду-

шевність із віртуозним виконанням.

Слід відзначити тонку, але водночас надважливу роль оркестру. Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського радіо під орудою народного артиста України Володимира Шейка майстерно та чутливо акомпанував солістці, доповнюючи і розкриваючи весь емоційний спектр твору та втілюючи симфонічну концепцію скрипкового концерту.

Другий відділ був присвячений симфонічній музиці Петра Чайковського.

Оркестр Українського радіо виконав «Патетичну» сим-

фонію композитора. Цей твір став підсумком багаторічних пошуків в інструментальному жанрі та вершиною всього симфонічного доробку Чайковського. Музиканти і диригент втілили шквал почуттів лірико-психологічної трагедії сі-мінорної симфонії та зворушливо передали своєрідний «музичний заповіт» композитора. Виконання і трактування кульмінаційних частин усієї «Патетичної» вражали злагодженим та потужним звуковим потоком симфонічної фактури, пробуджуючи глибинні душевні переживання слухачів.

Багатозначна за змістом третя частина симфонії, поєднавши риси скерцо та маршу, прозвучала тривожно, таємничо і гротескно на початку, натомість могутньо, велично і тріумфально наприкінці частини. А виконання фіналу твору стало апофеозом усієї симфонічної драми і мало високий градус емоційного і художнього впливу на слухача.

Публіка довго не відпускала артистів зі сцени, а в кулуарах після концерту слухачі досить жваво ділились думками і враженнями. Тож Симфонічний оркестр Українського радіо, як один із передових популяризаторів ідей високого мистецтва, продовжує заповнювати сторінки сучасної симфонічної історії України.

Фото Яна МАШТАЛІРА

Митці на варті закону

Українські музиканти влаштували національний музичний флешмоб «Квоти під контролем».

Організатор – громадська спілка «Творче патріотичне об'єднання «Музичний батальйон». Учасник «Музичного батальйону», автор і виконавець Сергій Файфура повідомив, що для флешмобу використають функцію прямої трансляції у Facebook, оскільки достатньо 30 хвилин для того, щоб вийти в мережу і, прослуховуючи одну з радіохвиль, паралельно коментувати і давати свою оцінку.

Співаки взялися перевіряти, як виконують закон про квоти на українську музику в радіо-

Лідер гурту «Гайдамаки» Олександр Ярмола

ефірах. Музиканти закликають українців уважніше дивитися та слухати радіо, а також публікувати свої відгуки в соціальних мережах. Кажуть, що

після запровадження квот потрапити в ефір їм стало легше.

«Зараз медіапродюсери хоч спілкуються з нами, а рані-

ше вони просто нас відкидали і казали, що “це неформат, ми з цим працювати не хочемо”, оскільки мали безліч російськомовного матеріалу, з яким їм було комфортно. Тепер вони з нами співпрацюють», – розповів лідер гурту «Гайдамаки» Олександр Ярмола телевізійникам «24 каналу».

Нагадаємо, закон про квоти для українських пісень набув чинності торік, 8 листопада. За його умовами, частка пісень державною мовою у перший рік введення квоти має становити не менше чверті від загального контенту.

 Дарина КРАСНА,
 за матеріалами з мережі Інтернет

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

ПІСЛЯМОВА

■ А ГРОЙСМАН – ПІДТРИМАВ!

Художник Олег Шупляк: «Таке багатюще українське мистецтво – від орнаментів на бивні мамонта з Мізинської стоянки, ціла епоха Трипілля й аж до Петриківки (вже про невичерпну криницю традицій вишивки і писанкарства промовчу)... і тут – на тобі! Навіть натяку на українське немає...»

Співзасновник спільноти «Україномовний Київ» Володимир Наконечний: «Скидається на те, що організаторів «Євробачення» в Україні банально підставили з усією цією «історією», яка пахає «істерією» все більш безнадійно неактуальних в Україні «прафесіоналів з головними офісами в маскве» та з НКВДНХ у портфоліо.

Логотипи що не пройшли відбір

Агов, Міністерство культури України, поки ще не пізно, виправте це непорозуміння шляхом публічного викриття корупційної складової в ухваленні рішення за 20 секунд та оперативного переголосування за практично повністю готовий автентичний проект. В іншому випадку, ви ризикуєте зганьбитися на всю Європу на багато років уперед».

Серед тих, хто підтримав презентований логотип, – **прем'єр-міністр України Володимир Гройсман:** «Сильний та креативний логотип! Україна перемагала і перемагатиме. У тих, хто хоче поставити нас на коліна, – нічого не вийде!» – написав він у Фейсбуку. Пост викликав неоднозначну реакцію. Суперечка в коментарях триває досі. Нагадаємо, що цьогоріч пісенний конкурс «Євробачення 2017» відбудеться у Києві. Дати півфіналів – 9 та 11 травня, а фінал буде проведено 13 травня.

Мережа розкритикувала логотип «Євробачення 2017»

Семен ВАСИЛЕНКО

Національна телекомпанія України представила офіційний логотип та гасло «Євробачення 2017». Слоганом пісенного конкурсу став вислів Celebrate Diversity, що в перекладі українською означає «Шануймо розмаїття».

Емблема ж цьогорічного «Євробачення», за словами організаторів, – традиційне українське намисто, яке є найдавнішою жіночою прикрасою та оберегом. Намисто на логотипі складається з різноманітних намистин, не схожих одна на одну.

За інформацією телеканалу «24», ціна цього лого склала 420 тисяч гривень, а також, що цікаво, логотип «Євробачення 2017» обрали і затвердили лише за 60 секунд. Оголошення про проведення процедури закупівлі в системі Prozorro оприлюднили 22 грудня 2016 року о 22:42. А вже о 22:43 того ж дня стало відомо про намір укласти договір.

Також презентована емблема викликала шквал критики в соцмережах. Її порівнюють із косяю Юлії Тимошенко, круасаном, креветкою, доводять схожість орнаментів на намистинах із африканським намистом і банями собору Василя Блаженного в Москві; називають дизайнерів ворожими диверсантами тощо. Кілька суб'єктивних оцінок видалися нам достатньо аргументованими, тож ділимося

Емблема цьогорічного «Євробачення»

ними з читачами «Культури і життя».

Громадська діячка Олена Терещенко-Єскіна: «Побачила обраний логотип «Євробачення» а-ля намисто. Спочатку думала стриматися, але до моменту, поки не потрапив на очі на сторінці друзів насправді гідний варіант із Петриківкою, який було відхилено.

І це при тому, що петриківський розпис нещодавно внесений до Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО! Неймовірно вдала нагода популяризації країни у прив'язці до такої унікальної «фішки» та створення правильного асоціативного ряду! Але. Обрали шляхом закупівлі в одного учасника (зараз це називається «переговорна процедура») – приватного підприємства «Гурт РЕ Дизайн» (чули про таке?) за 420 000 гривень бюджетних коштів а-ля намисто!

Смаки різні, і я розумію, що затверджений логотип комусь

подобається (навіть нова будівля «Театру на Подолі» має своїх шанувальників!)

У цьому випадку мене обурює кулурність проведення конкурсу та відсутність громадського обговорення запропонованих варіантів. Навіщо було залучати найкращих дизайнерів із всесвітньо відомих рекламних агенцій і стверджувати, що перевага буде віддана українським фахівцям, щоб потім обрати цей «шедевр»? Крім того, не здійснити тестування щодо його сприйняття у відповідних «фокус-групах» – це вже істотна помилка, яка каже про кричущу самовпевненість «головних ідеологів».

Маючи певний фаховий досвід у зазначеній площині, можу пояснити, чому мені не подобається цей логотип:

1. Концептуально. Відсутня асоціація з Україною. Зображений предмет без надання спеціальних роз'яснень не сприймається як намисто.

Скоріш як китайські кульки або ще щось.

2. Технічно. Візуальне сприйняття, м'яко кажучи, залишає бажати кращого: кольори, які використані, пригнічують і викликають почуття тривоги. Про жодний позитив тут узагалі не йдеться! А перекреслення слоганом та логотипом намиста свідчить про непрофесіоналізм його розробника, відсутність базових знань.

3. Принципово. Осць «це» аж ніяк не може коштувати 420 000 гривень та затверджуватися без відповідного громадського обговорення.

Мені це дуже нагадує ситуацію з «чотирма кляксами» (туристичним логотипом Києва часів Януковича, закушленим за 100 000 гривень в одного учасника в результаті «кишенькового конкурсу», скасованого після величезного скандалу), які дивним чином з'явилися знов».

Газета «Культура і життя»

№ 5–6 (4732–4733), 10 лютого 2017 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року
Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–62
cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від «А» до «Я»»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51

Розповсюдження і реклама

Тел.: +38 (044) 498–23–64;
+38 (097) 111–17–56

Редакція не публікує колективні листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2017

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс

60969
ISSN 2519-4429

Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірною

4 820 157 9400 13 05